

ABONAMENTUL:
 An . . . 28— Cor.
 Semestrul . . . 14—
 Luna . . . 7—
 Ziua . . . 2-40
 Pentru România și străinătate:
 An . . . 40— franci
 Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA,
 Strada Zrișki N-rul 1/a

—
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fl.

—
 Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Armata națională.

De: Octavian Goga.

Războiul din vecini cu mulțimea lui de război ne pune în evidență un fapt hotărâtor care nu se poate tăgădui: *importanța deosebită a unei armate naționale.*

Toate surprizele bătăliilor din Balcani au adus puternica conștiință națională a tuturor. Avântul Bulgarilor, disciplina de război, mișcările rezezi, unitatea de acțiune și pornirea lor furtunoasă cu care și-au câștigat triumful, nu-și găsesse explicație decât în legătura sufletească a ostașilor împinși de-un ideal național. Acești oameni au fost împinși la luptă nu de poruncile statarilor, ci de impulsul unei credințe: ei n'au mers în bătălie cu inerția unui spirit de turmă ci cu avântul unei conștiințe individuale, ei au avut o inimă luminată în suflete de dorința perpetuă a unui șir de generații. Bulgarii au avut o luptă națională cu o armată națională ideală sub raportul unității sufletești, fiind în fruntea ostașii ei dela generalul Savoff și până la ultimul soldat mort sub șanturile dela Arhilles sunt nu numai reprezentanții a aceeași rase, ei și ai aceleiași clase: sunt fiii unui popor viguros de țărani. Insuflețiți deci de îndemnul solidarității etnice și lipsiți de interesul intern al unei oligarhii feudale sau democratice, aceste cete de oameni fără trecut glorios, cu toate inconvenientele unei ingenuități politice de veacuri au bătut ca lei și au frânt o armată în care eroica războinică era o virtute tradițională. Căutăm știrile de pe câmpul de război și

ne întărim tot mai mult în convingerea, deprinsă de altfel din toate paginile istoriei, că marile bravuri militare sunt totdeauna ale armatelor naționale. Este ceva dincolo de limitele interesului material, care împinge sufletul în vâltoarea morții, e o chemare misterioasă pornită din fibre de simțire mai ascuțită și mai intensă, decât pofta unui codru de pâine. Regimentele de intelectuali recrutați din lumea mai aleasă dela Sofia cari au murit până la cel din urmă om, rezerviștii cu tampoanele carunte și hăiețandrii de șaptesprezece ani, cari și-au lăsat oasele pe sub redutele turcești, au simțit de sigur un impuls superior celui determinat de combinațiile reci ale rațiunii. Orice s'ar zice, se cere și puțin suflet pe lângă puștile cu repetiție, se cere și-un vis din strămoși care să ardă în inimi deodată cu focul tunarilor Krupp, o picătură tainică și nedeslușită, care nu se poate cobori pe hărțile, n'o poți demonstra cu formule chimice nici cu calcule de trigonometrie, dar fără de care se prăpădește împărăția ozmanilor și fug armate împărătești mâncând pământul...

Și-acum să ne întoarcem cu gândul la noi acasă. Sub *acest* raport de judecată, de sigur că nu e o armată ideală, armata austro-ungară. Nu ne privește aici pregătirea ei militară, calitatea armamentului, bătăia puștilor, serviciul de intendență, la cari nu ne pricepem și nu putem risca nici o opinie. E vorba de cohesiunea morală, de legătura misterioasă care încheaga frățietatea omenească, de leit-motivul sufletese-nevăzut, care întrupa simfonia unui cântec de biruință. Firește, că aici nu poate fi vorba de apropierea intimă între inimi cari ar bate la fel, fiindcă istoria

a semănat pe acest petec de pământ și graiuri și suflete deosebite. Domnul major Kropa esek din fundul Moraviei își are tabieturile lui de moraveș și de sigur că în fundul sufletului e convins că tot neamul domnului căpitan Meier, de felul lui din Linz, nu poate fi o tabietă mare, ne mai vorbind de sublocotenentul Arpadhazy Tihamér, care la rândul lui jură că Dumnezeu e ungar. De sigur că mai puțină intimitate vor avea toți acești domni cu soldații dela compania lor de români ardeleni, pe cari nu-i înțeleg. Nu le înțeleg nici graiul, nici cântecul, nici ura, nici dragostea, nici glumele, nici supărările. Ei știu că este „Dienstreglement” care trebuie ținut dimpotrivă vine pedeapsa din paragraf 15, știu că pușca Manlicher bate la 1600 pași, dar meșteșugul lor se oprește la ușițele mai ascunse ale sufletului. Acolo nu pătrund. Duceți-vă odată să vedeți instrucția recruților, să rămâneți zăpăciți de încrețtura babilonică quadrilingvistă, să ascultați cum injură sergentul nemțeste, caporalul ungurește, fruntașul româneste, să vă uitați în ochii lor și să vă trageți seama dacă există în ei vre-o licărire înrudită. Putea-vor străluci în acești ochi cândva fulgerele cari ardeau sub pleoapele ce s'au înclis la Lule-Burgas? Știe D-zeu...

Invațăturile mari se trag din vremuri mari, lata la patruzeci și opt când monarhia își elatina temeiurile, conducătorii de atunci ai tuturor neamurilor au înțeles rostul armatei naționale și de aceea și fruntașii noștri politici în nenumaratele lor rugăciuni preamănite către tron, au solicitat între altele o *gară națională*. Și-au avut toată dreptatea. Numai armata națională poate fi expresia adevă-

Jidovul rățăcitor.

De Ion Agârbiceanu.

Afară măzgale din negurile dese și se întinse în cafenea e lumina și lumea, într-o mulțime de rotocoale de capete. Cetește gazetele și știrile cele mai nouă de pe câmpul diplomației europene. Ingrijorare, spaimă, nepăsare, înțepire, bucurie, satisfacție, dor de luptă chiar, sunt sentimentele întipărite pe fețele, în privirea mulțimei. Sentimentul general este însă exaltație și agitare în fața vestilor celor mai proaspete despre mobilizarea armatei noastre. Se exalta toameri, se fac profeții, în aer se simte că miroșul pușberii de pușcă. Ororile războiului bat pe undeva aproape din aripile însângerațului lor pătrunde rece, înghețat și în această sală vastă, luminoasă, încălzită. Nime nu vorbește, ei discuțiile se poartă într-o liniște înfrigorată. În fața altor vesti se poate ghumi, se pot face răsote: războiul însă prea miroase a moarte și gândul morții nime nu zimbește.

Impresile cele dintâi trec, se alungă, dând loc vorbirii, discuțiile se largesc, combinațiile curg. La o masă mică s'o iai subsuoară, într'un colț al cafelei doi tineri discută atitudinea României. În zilele acestea în orice om se ascunde un diplomat; părerile, credințele, convingerile se încrucează lumincose, susținute cu strălucire ca niște esăbii de argint. Cei doi tineri au por-

să seoată România din tripla alianță, să și-o câștige de aliată într'un eventual război. Cei doi tineri discută cu însuflețire, și nimic n'ar fi în stare să le schimbe părerile ce și-le-au format.

— Noi, zice unul, nu avem viitor, nu putem avea, decât în mijlocul celor ce se luptă în popotrița uriașei primejdii slave. „Tătuțul” dela răsărit nu ne-a trit niciodată binele, ortodoxismul lui nu-i decât masea sub care se ascunde panslavismul. Având aceeași credință, aceeași biserică cu ei, ne-ar înghiți în foarte scurtă vreme. Libertățile, de orice fel, se vestejesc sub stăpânirea colosului greoi și retrograd dela răsărit. Dovadă e Basarabia, dovadă Polonia rușească, Finlanda. Noi trebuie să mergem, adică România, mână în mână cu cei cari aduc lumina între neamuri și desrobesc popoarele, iar azi soarele nu mai răsare în răsărit ei în apus.

Celalalt, agitat la culme, obia apucă să sfârșească prietenul.

— Să-mi dai voie, zice el îndată, noi suntem în răsărit nu în apus. Toată istoria noastră s'a desfășurat în cadrele istoriei răsăritului. În Apus n' avem decât scrisori rățăcite prin arhivele capitalelor. Dar aici pământul e îngrașat cu sângele strămoșilor noștri. Aici va trebui să trăim și nu vom putea exista decât în strânsă unire cu popoarele răsăritului european, cari au aceleași interese în această parte de pământ ea și noi: la oaltă trebuie să ne apărăm împotriva apusului cotropitor. Dacă România...

El tresări, se sgudui și prietenul ce-l privea

înaintea lor, stătea în picioare, zâmbind cu o mână pe umărul celui ce vorbește, Nitu Pinteș. El zâmbea, dar ochii lui suri priveau neliniștiți la cei doi prieteni.

— Sunteți numai singuri? întrebă el.

— Precum vezi, răspunse liniștit cel ce vorbește.

— Înți dați voie? întrebă din nou Nitu arătând scaunul liber de lângă masă.

— Ei ce mai întrebare! Și cel ce „interesele noastre în răsărit”, începu numai decât să-și continue expozeul.

Nitu Pinteș sezu la masa lor, își aplecă bineșer capul spre cei doi, dar gândurile lui se vedeau că fug departe: în toată clipa, de câteori intra cri ieșia cineva din cafenea își îndrepta privirile spre use. Înainte de a se opri lângă masa acestor doi prieteni el cercetă pe rând toate unghetele cafelei, căutând pe cineva se vede, dar cum nu-l aflase se aseză acum aici. Nitu Pinteș era un tânăr roseovan, plin la față indelat la trup, c'o mustață blondă, retezată scurt, era înalt, bine zidit. Totuși pareă că ființa lui nu-i destul razim pentru dânsul, el când se apropia, când vorbea cu cineva se apleca spre om ca și când ar vrea să se razine de el sau să-l îmbrățișeze. Era de puțină vreme în oraș, câștigase o slujbă provizorie și acum știa toată lumea, că umblă să ocupe un post foarte rentabil, pentru care se mutase anume, dintr'alt oraș aici. Nu era căsătorit, de altfel abia să fi avut treizeci de ani.

rată a apărării de patric. Ce va fi în viitor nu știm, nu putem prevedea cu deplină siguranță formula constituțională cu care va trebui să se împacă aspirațiile legitime ale elementelor etnice eterogene din monarhia noastră, — atâta știm că cea mai ideală apărare a patriei ar fi o puternică armată națională, alcătuită din diferitele teritorii de autonomie naționale, unite prin legături de interese superioare pentru apărarea unui patrimoniu comun.

Dar asta e muzica viitorului ale cărei acorduri depărtate le simțim apropiindu-se, dar nu le deslușim încă deplin.

E vorba însă de prezent, de tendințele politice ale zilelor noastre a căror influență prinde tot mai mult teren și în legiferarea care privește armata. Concepția de guvernământ unguresc, întemeiată pe principiul sistematiei desființării naționale își introduce zi de zi și în oaste spiritul destructiv. Ce e toată năzuința ridicolă de a ne furișa în armată limbă, insignii și alte orânduiele ungurești, ce nu sunt decât o bruscare a unor neamuri, cari se feresc de maghiarism ca de foc; ce e jocul acesta primejdios cu instituția pe care se sprijinește însăși existența țării? Până anii trecuți armata era în țara asta nenorocită singurul teren ferit de frecările naționale, spiritul de toleranță austriacă ne crease aici și nouă Românilor o situație mai suportabilă, având, dacă nu altceva, cel puțin o limbă de regiment românească la regimentele cari se recrutau în majoritate covârșitoare din elementul românesc. Acum se restrânge tot mai mult acest drept natural consacrat de tradiție, regimentele cele mai multe sunt declarate ungurești, limba maghiară face un progres uriaș în școlile militare și pretențiile exagerate ale politicii ungurești în chestiunile armatei sunt implinite treptat. Nu mai vorbim aici de honvezi, la cari s'a sălășluit duhul lui Arpad cu toate îndrumările lui implacabile și a căror instituție e croită cu adevărat după normele pepinierelor de ieniceri ale Stambulului de odinioară...

Rezultatul firesc îl știm și ne e penibil să-l constatăm tocmai acum. Prin sistemul de maghiarizare în armată nu numai se scapă

legătura morală a soldaților, dar se creiază imposibilitatea materială a unei cooperări unitare, impunându-se o limbă ale cărei cuvinte nu sunt înțelese de soldați.

Cât de primejdioase pot fi asemeni tendinți se vede tocmai acum când deoparte avem armata otomană înfrântă cu elementele ei eterogene destructive și biruitoarea armată națională bulgară, care a făcut minuni de eroism.

E mai actuală deci acum ca oricând respectarea conștiinței naționale în armată, fiindcă fără asta nu ne prinde foc praful de pușcă.

Zilele aceste s'a petrecut o scenă semnificativă într'un sat de pe țara Oltului, care se povestește pe aici și reoglindește perfect situația. O ceată de soldați români rezerviști concentrați aștepta în gară sosirea trenului, care să-i aducă în garnizoană. Soldații erau veseli și cântau. Ce cântau? „Deșteaptă-te Române”. Nimeni nu-i oprea. Jandarmii din gară se plimbau tacticoși cu baionetul pe pușcă și nu le ziceau nimic. Feciorii au înțeles imediat că s'a schimbat ceva și deodată unul, care și-a adus aminte de bătăile de pe vremea alegerilor, a aruncat vorba: Opriti-ne și-acum să cântăm „Deșteaptă-te Române”, cum ne-ați oprit de alteori. De ce nu ne opriti? —

Jandarmii n'au răspuns și și-au văzut de drum. Au înțeles și ei și feciorii de pe țara Oltului că s'a schimbat ceva în țara asta.

O înțelegem cu toții.

SE COC FRUCTELE ACORDULUI AUSTRO-ROMÂN!

Din Arduș, comună în ținutul Sătmăruului, primim următoarea laconică depeșă:

Adunarea constituantă a despărțământului Sătmăr al „Asociațiunii”, adunare convocată pe Sâmbătă la Arduș — a fost oprită. Corespondent.

Va să zică i-a venit rândul și celei mai pașnice instituții ce avem? Să fie și acesta unul din presemnele schimbărilor ce așteptăm în sistemul politic de opresiune? Acum, când

Cei doi prieteni discutau aprinși înainte, se vorbea cu aceeași patimă la mesele vecine, din când în când cei doi îl întrebau pe Nițu

— Nu-i așa Nițule?

— A! ba da! Așa-i! răspundea surprins Pintea. El avea însă același răspuns și pentru unul și pentru altul. Deși era cu capul aplecat spre cei doi, el, într'adevăr nu auzia nimic din toată discuția. Privea mereu la intrare, apoi de odată se isgudui când la o masă apropiată șezu un om străin care avea o oarecare trecere la rezolvirea cererii pe care Nițu și-o înaintase de-o săptămână. Numai decât gândurile încetară să-i mai alerge în depărtări, deveni atent la vorbele celor doi, și simți cum inima i-se răcește. Tânărul cel cu „interesele noastre în răsărit” chiar spunea: „Dacă însă România s'ar alia cu Rusia, viitorul ei ar putea să fie unul din cele mai strălucite. Atunci ar pierde poate Basarabia și partea rutenească din Bucovina dar în schimb ar câștiga..

Cuvintele ce le mai spuse nu se mai putură înțelege, că Nițu Pintea erupse într'un răs vi-foros, așa că atrase asupra sa atențiunea unei întregi pânți de cafenea.

— Ei, ce te-a apucat? Ai înnebunit? îl întrebară cei doi de-odată. Dar Nițu Pintea se ridică repede dela o masă, bolborosi niște cuvinte fără nici un înțeles în fața celor doi, trecu, complimentându-se adânc, pe lângă străin și nu se opri decât tocmai în colțul opus, cel mai îndepărtat al cafenelei.

El trecu repede printre mese, având convingerea neclintită că prin purtarea sa a îndepărtat o mare primejdie ce-l amenința. El, adevărat băgase de seamă, că domnul cel străin trage cu urechea la conversațiile celor doi prieteni, aude manifestarea sentimentelor ruso-file și-l crede, de bună seamă și pe el, hrănit cu aceleași convingeri. Atunci cererea lui... postul cel nou...

El se opri în colțul cel mai îndepărtat al cafenelei lângă o masă, dar porni repede și de aci: Auzi rostindu-se cuvinte și mai tari ca ale pretenului său rusofil. De-aci încolo începu să ră-tăcească prin vastul local, printre mese pe la cari zărea cunoscuți, dar nicăiri nu cuteza să se așeze. Toți camenii aceștia, tineri și bătrâni, pă-reau c'au înnebunit: nimeni nu mai vorbea de chestiile obicinuite conversărilor de toate zilele, ci toți, cu creeri aprinși par'că, vedeau lucruri mari și spuneau altele și mai înfiorătoare.

În gândul său blăstăma și pe Turci și pe statele balcanice, și pe Ruși și pe Nemți și pe toată lumea, afară de persoanele dela cari atârna alegerea lui în postul cel nou. Și iată, cu nime nu putea vorbi despre acest vis al său. Toți oamenii ceilalți erau robii unor visuri nebune, nimeni nu mai voia să vadă realitatea! Și, vai, i-ar mai fi trebuit unele informații și n'avea dela cine le cere, căci nimeni nu-l mai înțelegea!

Dar' iată colo, lângă fereastra de lângă intrare, trei tineri, cari par foarte liniștiți, sed la o masă și discută. N'au nici o gazetă pe masă! Nițu Pintea se îndreptă spre ei, vesel, fericit

armonia de interese austro-ungaro-române a prinde un punct atât de strălucitor în zenitul constelațiilor diplomatice?

Mărturisim, că sântem prea frapați și nu putem găsi răspunsul la aceste întrebări...?

Consiliu de miniștri la M. Sa. Ieri s'a ținut în Schönbrunn între orele 10 și 11 și jumătate o conferință a miniștrilor sub președinția M. Sale împăratului. La această conferință au luat parte: moștenitorul de tron Francisc Ferdinand, ministrul de externe contele Berchtold, ministrul comun de finanțe cav. de Bilinski, primul ministru austriac Stürkg, ministrul de finanțe austriac Zaleski și ministrul honvezimei austriace, Georgi. După conferință moștenitorul de tron cu contele Berchtold s'au dus cu automobilul în Belvedere.

Conferința aceasta a fost adusă de unele cercuri politice din Viena în legătură cu o eventuală disolvare a camerei austriace. „Narodni Listy” scrie referitor la această conferință a miniștrilor: că aceasta conferință s'a ținut la dorința M. Sale, pentru a trata în o conferință comună cu miniștri comuni și membrii guvernului austriac partea financiară și politică a situației externe, deoarece audiențele singurate l-ar obosi prea mult.

Un membru al guvernului austriac fost de față la conferință a declarat următoarele:

Nu există nici un motiv, ca situația politică externe să fie privită de nefavorabilă.

Sedința de ieri a camerei. S'a desbătut în sedința de ieri budgetul ministerului de culte și instrucțiune, al ministerului dela care cultura românești îi vin numai fulgere. Au vorbit deputații Giesswein, Mártonffy, naționalistul slovac Juriga și faimosul ovreu dela Orăștie Farkas. Giesswein a cerut modernizarea în senz democratic al învățământului din școlile medii. Mártonffy a vorbit, între altele, de legea școlară a lui Apponyi, cu care lege nu este mulțumit. Ar dori una și mai draconică și a spus că Berzeviczy, înaintașul lui Apponyi avea un proiect superior în ce privește interesele maghiarismului. Deputatul Juriga a arătat durerile fraților noștri slovaci, cari n'au nici un gimnaziu și nici o altă școală medie, precum nici măcar o catedră slovacă la universitate, deși slovacii sânt un popor de aproape trei milioane în Ungaria. A arătat apoi o serie întregă de volnicii asemănătoare cu cele ce se fac contra noastră a românilor. Ovreur Farkas a ripostat într'o cuvântare neghioabă, cu intenții de înșuare, că slovacii să ia pildă nu din cele ce văd

le strânge mâna, șade și respiră ușurat. Între cei trei era unul care putea să-i dea informațiile dorite. Dar' ascultând conversația celor trei păli din nou:

Unul zicea

— Nu Hajdudorogul ne-a mânca pe noi, ci lipsa culturii naționale. Ia gândiți-vă unde am fi noi astăzi să fi avut dela dualism încoace o universitate românească, susținută de stat, și deplină libertate în instrucție?

— Adevărat, continuă altul, cea mai mare similitudine a noastră ca popor e că instrucția noastră nu se poate face dela școala populară până la universitate în limba noastră, că ni-s pălmuite zilnic simțămintele celea mai gingașe, convingerile celea mai adânci, văzându-ne umilită limba.

El tăcu deodată izbit de paliditatea de mort ce era zugrăvită pe fața lui Pintea, care chiar în clipa asta se ridică, și nereușind să zâmbească, ori cât ar fi voit, se închină înaintea lor și se îndepărtă. Când ajunsese la a treia masă se complimentă adânc în fața inspectorului de școli, care auzise de bunăseamă de universitatea românească, și care, după cât știa Nițu, în-că avea un vot la alegerea pe care o aștepta, nenorocitul de el peste câteva zile.

Simțea că se înădușe, dar nu putea să iese. Trebuia nesmintit să aștepte sosirea unui domn care avea să-i dea o scrisoare de recomandare.

Sute de ochi luminau, sute de inimi băteau în focul discuțiilor, gânduri mari treceau prin

ci în Ungaria, ci din faptele slavilor balcanici, din atrocitățile comise împotriva albanezilor.

Va lua cuvântul, probabil chiar în ședința de azi, Joi, și deputatul român al Siriei d-nul Dr. Ștefan C. Pop.

Oprirea eliberării pașapoartelor în Croația. Se anunță din Zagreb: Comisarul regesc din Croația a publicat o ordinațiune prin care se întreprinde opreliștea eliberării pașapoartelor pentru obligații la serviciu de arme din Croația și Slavonia cu aceea, că autorităților li se interzice a elibera pașapoarte pentru aceia, cari se află în etatea de 17—42 ani. Emigrarea acestora e interzisă și dacă s'ar afla deja în posesiunea pașaportului necesar.

Se prăpădește „naițunea”. Di Réz Mihály, acest acrobat al chestiunii săcuiești, e rău înspăimântat de declarațiile făcute de dd. Iorga și Basilescu cu privire la aspirațiile românești. În numărul de azi al ziarului „Budapesti Hirlap” îmbracă haina Cassandrei și vestește prăpădul Ardealului. O singură mântuire mai iese: abandonarea unei reforme electorale întemeiate pe votul universal. Cică astfel s'ar pune un zăgaz întru învins domagociei daco-romaniste.

Ce-ar mai fi de lumea asta, fără d-ta d-nule Réz!

Numirea lui Krobotin și Conrad. Ieri după conferința miniștrilor M. Sa a primit în audienuță privată pe noul ministru de război, Krobotin și pe noul șef al statului major, Conrad de Hötendorf. Numărul de azi al Monitorului oficial a publicat azi numirea lor.

„Tägliche Rundschau” din sursă bine informată scrie că contele Berchtold ar fi protestat contra numirii de șef al statului major a lui Conrad de Hötendorf provocându-se la conflictul ce s'a ivit între acesta și contele Aehrenthal. Conrad de Hötendorf s'a prezentat însă în persoană la contele Berchtold și l'a asigurat că nu se va amesteca în afacerile ministrului de externe la ce contele Berchtold și-a retras protestul.

Vestea despre dimisionarea contelui Berchtold e lipsită de orice temei.

capul tinerilor. hotărâri eroice se luau, poate, în clipele acestea. Numai Nițu Pinteau înghețat, stăpânind, cu ochii morți, cu fața palidă, rătăcitoră printre mese, privea printr'un geam, se răzvrătea de un părete. Acum nu mai cuteza să șadă niciări, dar luase o hotărâre eroică, în sala asta unde poate mulți se simțeau eroi acum, se hotărâ să aștepte, dacă trebuie, până dimineată.

Dar spre norocul lui, nu avu să aștepte mult; un domn bătrân, cu mustața rară, intră încet și se așeză. Din câteva sărituri Nițu fu înaintea lui, și capul îi atinse aproape genunchi, îi ajută să se depună paltonul.

Bătrânul avea câte-o dungă de disgust în ochii buzelor. Luă o scrisoare, i-o dădu lui și el fără să-l privească, zicându-i.

— Poftim!

Nițu se complimentă încodată, luând scrisoarea, apoi eși repede în stradă. În mazăga de ploaie, în ploaie și întunec, trupul lui se obli, și el deveni hotărât și îndesat, capul i-se așeză puțin înainte, ca și când ar mirosi depărtate, și pieri, bucuros, în noapte.

Avea și el un suflet: o baltă neagră plină de foc, peste care, iată, fulgera, luminând-o, și călău vieții sale. Și idealul acesta îl alunga în noapte....

Fruntașii noștri într'o adunare din Viena.

— Raport special. —

Viena, 11 Decembrie.

Apariția duor bărbați politici români din Ungaria într'o adunare a „Clubului german” din Viena este un eveniment de mare importanță politică, ale cărui consecințe se vor arăta abia în viitorul apropiat. Ambii domni, Dr. Aurel C. Popovici și Dr. Al. Vaida, au făcut atât prin personalitatea lor cât și prin interesantele lor expuneri cea mai bună impresie asupra participanților la acea adunare. S'a văzut că descrierea politicei Maghiarilor față de naționalități, ilustrată prin o mulțime de exemple, le-a deschis multora din cei prezenți, chiar și unor deputați, ochii asupra felului cum înțeleg Maghiarii să-și menție hegemonia în Ungaria. Ori cât ar părea de necrezut și ori cât de vitejesc a dus lupta repausatul Dr. Karl Lueger în ultimul deceniu împotriva oligarhiei maghiare spre a informa opinia publică din Cisleitania despre „chestiunea ungară”, această „chestiune” este pentru foarte mulți, chiar și pentru acei ce stau în vârtejul luptelor politice, o adevărată „terra incognita”. Prin convingătoarele explicații, pe cari le-au dat d. deputat Dr. Al. Vaida și d. prof. Aurel C. Popovici în adunarea „Clubului german” despre tendințele politice maghiare și despre modul cum sunt ele aplicate, s'a dovedit că nu e posibil ca prin apropierea momentana dintre Cehi și Germani să fie atăcată complicata problemă ungară. Dacă Germanii din Austria, din anumite motive, cred necesară o cooperare politică cu Maghiarii, ei nu trebuie să uite niciodată de conaționalii lor din Ungaria și de soartea mizeră a acestora, precum nu trebuie să uite nici de cele 4 milioane de Români, cari au reprezentat pân'acuma ideea imperiului habsburgic și-au dat probe de dinasticism, chiar împotriva Ungurilor.

Deputații germani, cari au luat ieri seara parte la discuția din „Clubul german”, au căpătat, în urma vorbirilor dlor A. Vaida și A. C. Popovici, convingerea fermă că acțiunea de apropiere germano-maghiară, inițiată de vicepreș. delegațiunii austriace, deputatul Dobernig, și sprijinită de presa iudeo-liberală din Viena, a fost o imprudență politică de primul rang. Toți deputații, cari au ascultat vorbirile ambilor fruntași politici români vor face de sigur propagandă împotriva apropierei între Maghari și Germani, câtă vreme Maghiarii nu vor înceta cu politica lor de maghiarizare. Făcându-și d. Dr. Vaida azi pe la amiază apariția în parlamentul austriac, în marea sală de marmoră, a fost obiectul unei foarte mari atenții. Deputații germani, cari au luat parte la adunarea din „Clubul german” și cari erau prezenți în parlament, l-au salutat pe d. Vaida într'un mod foarte amabil, prezentându-l diferiților partizani ai lor.

Adunarea din „Clubul german”

Românii și înțelegerea maghiaro-germană. — O adunare a „Clubului german”. — Atitudinea fruntașilor politici români, Dr. A. Vaida și Dr. A. C. Popovici. — Deputatul Rafael Pachter despre înțelegerea maghiaro-germană.

(Raport dela „Biroul de corespondență națională germană”).

Viena, 11 Decembrie.

După cum știni, s'a discutat de câtră o serie de bărbați politici germani naționali chestiunea atitudinii Românilor față de proiectata apropiere maghiaro-germană și din cauza aceasta a convocat „Clubul german” din Viena o adunare, în care li s'a dat Germanilor naționali din Viena ocazie să cunoască părerile conducătorilor români despre chestiunea apropierei maghiaro-germane. Adunarea „Clubului german”, în care avea să aștepte loc o conferință a dlui Dr. A. Vaida, deputat român în parlamentul ungar, s'a ținut Marți în „Johanneshof”. Conducătorul numeroasei adunări, dl Grölling, i-a salutat în special pe protagoniștii Autonomiei naționale a Românilor din Ungaria, dl Dr. Aurel Popovici, care trăiește exilat în București, apoi pe deputatul german din parlamentul ungar, Brandsch. Dintre deputații austriaci au luat parte la adunare membrii „Uniunii naționale germane”, dep. Michael Brandl, Kittinger, Kudlich, Dr. de Oberleithner, Pachter, Paulik și deputații români din Bucovina Dr. Isopescu-Grecul și Simionovici.

Conferențiarul Dr. Al. Vaida a amintit în introducerea vorbirii sale că vechiul popor civilizat al Românilor, care dintre toate popoarele romanice a păstrat mai bine și mai curate vechile obiceiuri și datine ale Romanilor, a trebuit să fie descoperit în timpul mai nou pentru lumea mare de câtră Scotus Viator. Oratorul descrie după aceasta într'o captivantă expunere de două ceasuri evoluția istoriei Românilor, începând cu anul 1437. De când aparțin Românilor din Ardeal monarhiei habsburgice au ținut totdeauna cu credință la dinastie, așa de pildă în anul 1848, când oastea împărătească părăsită a fost strătorată de honvezi. Prin vis major al introducerii dualismului austro-ungar Românilor au fost jertfiți pur și simplu, ca și cum n'ar fi existat deloc și n'ar fi contribuit cu nimic pentru acest stat. Politica constituțională, inaugurată de Deák și Eötvös, care le-a asigurat și Românilor prin legea din 1867 respectarea și folosirea limbei lor pe terenul administrației și justiției a fost înlocuită printr'un sistem de maghiarizare necruțătoare, profesat de Coloman Tisza și a urmașului său Banffy.

În anul 1881 s'a ținut o mare adunare națională românească, în care s'a hotărât întemeierea unui mare partid național românesc, care există până astăzi, având ca primul punct în program autonomia Ardealului, iar ca punct cardinal introducerea votului universal, egal și secret. Oratorul descrie apoi în mod amănunțit mișcarea din cauza „Replicei”, al cărei suflet a fost dl Dr. A. C. Popovici, apoi pășaniile memorandiștilor români de prin anii 90 când o deputație românească n'a fost lăsată să intre la curtea din Viena, iar membrii acelei deputații au fost după aceea aspra pedepsiți în Ungaria.

În anul 1905 se hotărâre Românilor — după ce ani de-a rândul conducătorii lor au fost expuși la persecuții și pedepse, iar presa lor încătușată — ca să renunțe la pasivitatea lor de până atunci față de alegerile parlamentare din Ungaria și să iese parte activă la viața politică. Atunci fură aleși 7 deputați români, în anul 1906 chiar 15, dar, din cauza samovolnicei tactice electorale maghiare, în anul 1910 n'a fost posibil a alege mai mult de cinci deputați în parlament. Cu toate aceste Românilor din Transilvania vor duce mai departe lupta pentru drepturile lor. N'au nici un motiv să despezeze, căci la urma urmei tot ei vor rămânea învingători. Relativ la raporturile dintre Românilor și Sașii din Transilvania, dl Dr. Vaida a declarat că Românilor nu-i combat pe Sași, cu toate că aceștia-s guvernamentali, deoarece Românilor înțeleg foarte bine punctul de vedere al Sașilor, care ar pierde totul, dacă și-ar schimba atitudinea. Va veni însă o vreme când ei vor fi pe partea Românilor (Aplauze). La sfârșit oratorul protestă împotriva învinuirii că Românilor ar fi iredentiști. Românilor din Transilvania sunt Români habsburgici, iar idealul lor politic este o monarhie puternică austro-ungară*). Oratorul îi a-

*) Mai bine zis, o Austrie Mare, compusă din provincii naționale autonome. N. R.

vertizează pe Germanii din Austria ca să păstreze o limită oarecare în raporturile lor cu Maghiarii, căci e periculos să intre în relații cu oligarhia maghiari de talia lui Tisza. Românii au făcut în privința aceasta experiențe triste. Tisza a căutat la timpul său, ca acuma pe Germani, să-i atragă în mregele sale, părăsindu-i apoi.

Deputatul Dr. Vaida și-a terminat expunerile sale strălucite, primite cu vii aprobări, dând expresiune așteptării sale, ca Germanii și Maghiarii, ca cele mai tari elemente ale statului, să iee inițiativa și să se pună în fruntea slavilor și a Românilor din Austria, pentruca consolidarea monarhiei să fie pusă pe o nouă bază, astfel ca fiecare popor să se poată desvolta naționalicește în deplină libertate în cadrele monarhiei austro-ungare.

A luat apoi cuvântul dl Dr. Aurel Popovici, care a venit din exilul din București la Viena, pentru a arăta că din punctul de vedere al Maghiarilor se consideră ca ceva de sine înțeles, când ei în interesul menținerii lor încearcă toate mijloacele pentru a desnaționaliza pe celelalte naționalități din Ungaria. E de prevăzut însă că politica aceasta va suferi naufragiu și de aceea trebuie să o condamnăm hotărât, deoarece ea periclitează poziția de mare putere a monarhiei. Aceasta ar trebui să o cumpănească Germanii din Austria în atitudinea lor față de Maghiari. Dr. Popovici a declarat că Germanii și Românii să rămână, tot ca până aici, și pe mai departe prieteni, și a dat expresie părerii sale că pentru politicienii prevăzători răul cel mai mic pentru popoare e maghiarismul, iar răul cel mare nu sunt slavii monarhiei ci mai ales panslavismul. (Vi se aplauzează).

Deputatul Dr. Pacher a spus în numele Germanilor și a deputaților din clubul german național, că pericolul amenințător din partea slavilor a apropiat ideea unei înțelegeri germane-maghiare și în acest sens sunt a se înțelege și declarațiile delegațiilor germane, făcute în Budapesta. E vorba de o înțelegere între Germanii și Maghiari, pe o bază care corespunde împrejurărilor politice reale și tot așa ar fi la loc punerea la cale a unei înțelegeri între Germanii și Români. Dr. Pacher a spus că ar trebui aflat un răspuns pentru întrebarea cum am putea noi duce lupta pentru menținerea naționalității germane și române, fără ca să-i întărim pe slavii din nordul și din sudul statului ungar, cari, eventual mai târziu, ar putea deveni un pericol și mai mare decum sunt azi Maghiarii. În sfârșit deputatul Pacher a dat expresiune bucuriei sale că Germanii au în Români prietenii credincioși și că mâna germană și cea română s'au întâlnit în mod frătesc. (Vi se aprobă).

Sosirea marelui duce la București.

S'a făcut distinsului oaspe o primire strălucită.

Marele duce al Rusiei, Nicolae Michailovici, care are înalta misiune de a remite suveranului bastonul de mareșal, a sosit Marți dimineața, la orele 11 și jumătate, în capitala României împreună cu suita sa.

S'a făcut distinsului oaspe o primire din cele mai strălucite.

Stradele pe unde era să treacă cortegiul au fost pavozate cu steaguri.

Politia luase din vreme cele mai riguroase măsuri de ordine. A fost concentrat întreg aparatul polițienesc. Pe stradă sergenții au fost postați la 10 pași unul de altul. Uniformele inspectorilor de poliție, comisariilor și subcomisarilor străluciau peste tot locul. Lume foarte multă. Încă de dimineață, pe la orele 9, se adunase foarte multe persoane în fața palatului regal și în fața gărei de nord. A domnit însă peste tot o ordine desăvârșită. În fața palatului ordinea era ținută de dl inspector Rafael, iar la gara de nord, pe peron, de d. inspector Cantuniari și comisarul Weltz, și în curtea gărei de d. inspector Ralet.

D. Moruzzi, prefectul capitalei, a făcut, la orele 10, o inspecție pe tot parcursul, pentru a vedea dacă s'au respectat toate dispozițiunile luate.

Pe piața din spatele gărei de Nord, se aflau două escadroane din regimentul de escortă, care urma să formeze escorta regală. Două cor-

doane de jandarmi pedestri, erau postate din dreptul ușei sălei de recepție până în calea Grivitei. Publicul nu a fost admis decât pe trotuare. Circulația trenurilor nu a fost întreruptă. Călătorii intrau prin dosul gărei, dând în sala de bilete și de acolo pe peronul cel nou, de unde pornesc trenurile.

Pe peronul principal, de asemenea, nu puteau pătrunde decât persoanele oficiale. De-a lungul liniei ferate, până aproape de stația B. M., au fost postate jandarmi pedestri, la o distanță de 100 pași unul de altul.

Primirea.

Peronul gărei de Nord este frumos împodobit cu drapelul rusești și românesci. În dreapta și stânga salonului de recepție sunt înșirate trupe de jandarmi pedestri. O companie din batalionul 2 de vânători „Regina Elisabeta”, sub comanda dlui colonel Scărlătescu, dă onorurile militare.

La orele 11 și un sfert sosește prințul Ferdinand îmbrăcat în uniformă de colonel rus și prințul Carol în uniformă de căpitan rus.

Prințul Ferdinand poartă cordonul ordinului Sf. Andrei Nevsky și câteva minute inspecțiază ținuta trupei.

Dar trenul regal se anunță în gară. Regele apare în fața peronului în uniformă de colonel rus. În dreapta se înșiră în front dnii aghiotanți ai Casei regale și princiare, dnii general Mavrocordat, general Robescu, colonel Gratzoski, colonel Baranga, maior Costescu și maior Manu. Pe stânga în capul companiei de onoare, sunt înșirați pe două rânduri toți generalii din garnizoană. Observ pe dnii generali Coandă, Crăinicanu, Hirjeu, Paraschivescu, Aslan, Saegiu, Minei, Călinescu, etc.

Primirea marelui duce este strict militară și nici un domn ministru nu asistă pe peron.

Exact la orele anunțate, trenul compus din șase vagoane regale și unul de bagaje se oprește în fața salonului de recepție. Regele iese întru întâmpinarea marelui duce cu care se întretine câteva minute și-l sărută. Regele prezintă apoi marelui duce pe prințul Ferdinand și prințul Carol.

Câteva minute se fac prezentările militare. La primire au luat parte delegația regimentului Wologda, al cărui proprietar este regele, și cei doi generali reprezentanți ai armatei bulgare.

Marele duce, însoțit de rege, de prințul Ferdinand, prințul Carol și întreaga suită trec apoi în revistă compania de vânători care primește cu urale pe ilustrul oaspe.

După revistă marele duce este condus în salonul de recepție unde regele îi prezintă pe membrii guvernului și generalii din garnizoană.

Marele duce s'a întreținut câteva minute cu persoanele prezente.

S'a format apoi cortegiul: în prima trăsură a Curței, au luat loc regele și marele duce, în a doua prințul Ferdinand și prințul Carol.

În celelalte trăsuri au luat loc: baron de Mevendorf, cu d. I. Kalinderu, general maior principele Bagration Mukhransky cu generalul Presan, căpitan conte Totleben și locotinent principe Troubetskoi, adjutant personal al marelui duce.

În fruntea cortegiului mergea cu trăsura d. D. Moruzzi, în uniformă de colonel, urmau apoi un escadron de escortă și trăsurile regale. Cortegiul era închis de un alt escadron de escortă.

Cortegiul a pornit dela gară și a parcurs stradele Grivitei, calea Victoriei, până la palat.

Pe tot parcursul și în special în fața palatului unde se adunase foarte multă lume Suveranul și marele duce au fost aclamați.

La intrarea în curtea palatului, garda a dat onorurile.

Marelui duce i s'a rezervat apartamentul din aripa dreaptă a palatului, unde a fost găzduit și împăratul Franz Iosef, cu prilejul vizitei sale.

La ora 1, la palat s'a dat un dejun intim, la care au luat parte marele duce cu suita sa, regele, regina și familia princiară.

După amiază, distinsul oaspe a vizitat orașul.

Scrisoare din Iași.

— O solemnitate cu tâlc. — Sosirea marelui duce rus Nicolae Mihailovici. — Un amănunt semnificativ din Basarabia. — Știri. —

Iași, 27 Noembrie v.

Ca nici într'un an, solemnitatea depunerii jurământului de către noii recruți s'a desfășurat în mijlocul unei atențiuni excepționale. Noii recruți au fost aduși cu muzica și drapelul în catedrala mitropolitană, unde în prezența întregului corp ofițeresc în frunte cu comandantul corpului al 4-lea de armată, au depus jurământul cuvenit. Atmosfera aceea de înaltă păbrăndere sufletească — la care a contribuit fără îndoială și faptul că serviciul divin a fost oficiat de către însuși I. P. S. Mitropolitul Pimen — iar răspunsurile au fost date de către excelența cor mitropolitan — a avut de sigur un efect minunat asupra conștiinței viitorilor apărători ai patriei. Cuvintele sacramentale ale jurământului, rostite în cor de către toți recruții, se ridicau sonore din piepturile vâjnoase ale tinerilor, făcând par'că să vibreze prin țaria lor întreaga catedrală, și strecurând în inimile asistenților fiori de justificată mândrie națională.

Și aceeași mândrie promițătoare o citeai și în ochii trecătorilor, cari se opreau în drum pentru a privi convoiul des al tinerilor ce trecea semet în sunetele puternice ale muzicii militare.

Fără îndoială, a avut o fericită idee I. P. S. Mitropolitul Pimen — dela care a plecat inițiativa acestei impunătoare solemnități — stăruind ca „botezul recruților” să aibă loc în împrejurări atât de înalțătoare. E cu atât mai fericită această idee, cu cât trecem prin momente așa de războinice, cari, vor sili — cine știe? — și țara noastră să apeleze la mușchii de orel ai feciorilor noștri...

Astăzi seară a sosit în Iași marele duce rus Nicolae Mihailovici, trimis extraordinar al Zarului, pentru a înmâna M. S. Regelui nostru bastonul de Feldmaresal al armatei rusești. I s'a făcut o primire oficială, însoțită de cele mai alese onoruri. Prefectul județului, directorul general al C. F. R., șeful siguranței generale a statului, comandantul jandarmeriei române — au ieșit cu toții întru întâmpinarea înaltului oaspe în gara Ungheni.

Știut fiind că linia ferată rusească e mai lată decât liniile ferate ale celorlalte țări, statul nostru, în urma unei înțelegeri cu cel ruseesc, a căpătat învoirea de a prelungi linia colosului vecin, dela Ungheni la Iași. Așa încât trenul imperial cu marele duce a venit până în gara Iași, care este împodobită, pentru această împrejurare, cu verdețată și drapelul rusești și românesci. Din aici, cu un alt tren special, românesc, de un lux exorbitant, marele duce și suita au fost duși în București, unde vor sosi mâine dimineață.

Acestei vizite i se atribuie o deosebită importanță, nu numai pentru faptul că dânsa consfințește marile merite ale „Căpitanului-Rege” și ale armatei noastre, ci și pentru că e menită să aibă oarecare urmări cu privire la relațiile dintre noi și Ruși.

Viitorul cel mai apropiat ne va arăta de ce natură vor fi aceste urmări.

Pentru că veni vorba de vecinii noștri ruși, nu voi trece peste un amănunt care ne-a sosit din „Basarabia noastră”.

Din cea mai pozitivă sursă se lucrează în Basarabia cu mare asiduitate la dublarea liniei ferate care leagă Chișinăul cu Ungheni.

Această știre, precum era de așteptat, a provocat un mare interes din partea cercurilor noastre conducătoare, căci scopul pentru care e construită această cale ferată e foarte discutabil. De scop comercial cu greu ar putea fi vorba; legăturile noastre cu Ruși în această privință n'ar reclama această linie ca o necesitate de primul ordin. O presupunere fiind așa dar înălțurată, ușor se poate naște alta, bazată pe suspiciune. E mai probabil ca această linie să fie dublată din considerații de ordin tactic militar. Numai cât, în cazul din urmă, fără să vrei îți pui întrebarea: cui va sluji oare linia ferată Ungheni-Chișinău, în momente de cumpănă, lor ori nouă?...

Se dublează linia ferată Chişinău-Ungheni — autoritățile comunale din Iași s'au gândit să și ele guvernului rusesc un răspuns energetic: proiectează dublarea... conductei de apă Timișești—Iași!

În adevăr conducta aceasta, prin regularitatea cu care reclamă la fiecare lună câte-o săpătură reparativă, au pus pe gânduri autoritățile și mai ales pe cetățeni, cari au început a-și manifesta nemulțămirea. În consecință, pentru a împăca, autoritățile studiază proiectul de mai sus.

Într'un gând, toți cetățenii doresc o cât mai rapidă realizare a proiectului de conductă.

St. P.

Mișcarea noastră teatrală — un lux.

Răspuns deschis la conferința ținută de d. Horia Petra-Petrescu în ziua de 5 18 Noembrie 1912 la prima ședință a „Societății pentru fond de teatru român”, în Brașov: „Este mișcarea noastră teatrală un lux?”

Mehadia, 10 Decembrie.

Zilele trecute au apărut în coloanele „Românului” patru articole din condeiul dlui Horia Petra-Petrescu despre mișcarea noastră teatrală. Nime nu se îndoiește că o astfel de mișcare este la noi și la orice alt popor o chestie culturală cât se poate de importantă. O îndemnată din partea unui cărturar cu pregătiri tehnice e deci binevenită. Și ne prinde bine faptul ce ni-l dă cineva cu pricepere artistic-teatrală. D. Horia Petra-Petrescu își are părerile personale despre nădejdea mișcării noastre teatrale.

Mărturisesc că pe mine m'a uimit felul de a vorbi al dlui Horia Petra-Petrescu, fiindcă el mi-a dat para și expresia mentalității a unei părți din mare a inteligenței noastre. Bine înțeles că mișcarea teatrală poate fi una din cele mai fructuoase și folositoare, dar e întrebare dacă avem noi și condițiile cari singure ar justifica-o și cari ar fi o chează și a isbiturii. Eu din par-ticular nu le văd nicăiri. Și faptul acesta m'a îndemnat să încerc a arăta că mișcarea noastră teatrală nu are nădejde de a isbuti, că nu i-a venit încă vremea.

Să încercăm. Și să întrebăm: unde se află sursă de mișcare teatrală? Ce este teatrul contemplat în punctul de vedere al scopului? Fără multă înjurare: teatrul este un loc de plăcere. Un loc de petrecere mai subtilă, de o răsfățare este-tilă a sufletului. Nefiind nici locul potrivit, nici locul de-o alipire sistematică a mai multor do-ri pentru sprijinirea celor spuse, mă mărginesc la amintirea unor observări culese din viața, destul de vorbitoare. Oamenii merg la teatru cu scopul vădit de a-și petrece. Din plăcere. Să le treacă de plictiseală. Unii pen-tru că merg și alții și se ține de tonul bun să fie în anumite prilejuri în teatru. Numai pentru a-și petrece vremea să duc la teatru oamenii din clasa mai înaltă și aștia sunt destul de sinceri și spun pe față că teatrul e pentru a fi acolo și să duc la teatru burghezii, clasa de mijloc, imi-tând obiceiurile aristocratice și având numai puțin din sâmbul lor cari vreau să văd în teatru un loc de stătoșenie, un fel de instituție pedagogică, de școală sau chiar o universitate — în felul ei. Într'un rând de jos a poporului, țărani nu pot fi aduși în legătură mai de aproape cu rostul teatrului. În svârcolirile lor sociale de până acum ei nu au ajuns încă la treapta aceia de cultură sufletească mai înaltă, care e de lipsă pentru price-terea jocurilor teatrale. Omul din popor vede

numai ceea ce este mai aproape de firea lui simplă, care este în contradicție vădită cu mul-tele și finele rafinerii ale teatrului de azi. Așa o fac oamenii, ei din plăcere merg la teatru. Va fi știind de la sine acest lucru tot insul care și-a pus întrebarea și și-a dat un răspuns sincer.

Tot la opinia asta ne duce și firea teatrului din zilele noastre. Acesta, fiind susținut de exi-gențele societății și ținând seamă de dorințele ei, se folosește de mijloacele care să le satisfacă. Și cum? El trebuie să placă căci oamenii cer plăcere. E de prisos să zăbovim multă vreme la decorurile splendide și de multe-ori pline de artă, cari sunt cea mai mare atragere a tea-trelor. Să ne amintim numai de interiorul în multe locuri feeric și pompos al lor și de luxul sărbătoreț ce se face în îmbrăcămintea oame-nilor cari îl cercetează. Astea sunt toate lu-oruri cari îți seduc ochii, cari îți resfață sim-țurile și-ți fac o plăcere sufletească din cele mai rafinate. Și deci nu pot fi despărțite de teatru, pentru că ele sunt însăși viața lui. Și asta așa e și bine. Fiindcă teatrul este un loc de plăcere și nu o — școală.

Nici când nu a fost în firea lui motiv peda-gogic. E un lucru cunoscut de toți cărturarii că el s'a născut din jocurile și întrunirile vesele ale vechilor eleni. El din dorul de plăcere s'a năs-cut și azi iarăși numai plăcere vrea să răspân-dească.

Susținerea că teatrul are scopul de a întruni și a sături, își va fi având și ea, de bunăseamă, rostul ei. Din istoria teatrului o știm că acest local al Thaliei a fost de multe-ori și timp îndelungat întrebuințat din partea bisericii și a unor capete încoronate fără nici o pricepere artisti-că, pentru lățirea unor idei tendențioase și când era de lipsă nu s'at, o învățătură. Nepriceperea și păcatul acestor oameni a devenit obicei și obiceiul și-a luat aerul de adevăr. Asta-i aproa-pe de mintea omenească. Imi pare însă că felul de a vedea în teatru un institut așa zicând pu-blic-pedagogic este mai întâi o urmare a identi-ficării opului pur literar al dramei — cu piesa teatrală. O dramă, citindu-o, poate să mă în-vețe; ea este o operă literară. Tot drama aceea ca piesă teatrală — este o operă artistică. Și arta nu dă sfaturi, ea vrea numai să placă.

Asta o dovedesc și curentele teatrale din țările străine. Astăzi încercările unui Craig în Anglia, unui Fuchs și Behrens în Germania sunt aprobate și în parte și realizate de teatrele mai de rând. În zilele noastre este nimica și mișca-re cele mai de seamă motive ale artei teatra-le. Ele sunt primite și sprijinite și de către Rain-hard (Sumurun), acest dibaciu maestru al efec-telor luminoase de scenă. Și toată arta asta ade-vărată a jocurilor scenice, cum se desvăluiește ea în unele din teatrele mai de seamă din străi-nătate, ne răsfăță simțurile, ne face o plăcere.

Firește, că plăcerea nu este ceva absolut, ceva statornic pentru totdeauna, ci ca orice altă exigență, schimbătoare și supusă premenților și evoluțiilor vieții. Ea e legată de firea și de soarta omenească și cu înaintarea și aprofunda-rea în cultură a lumii, devine și ea tot mai tare, mai fină și mai nuanțată. Astfel că teatrul este astăzi expresia unei culturi sufletești, cu totul diferențiată, el este expresia unei culturi sufle-tești superioare. Din citirea istoriei epocilor din vremuri trecute și din studiarea sufletului ome-nesc știu că cultura sufletească, dorul de plă-cere, necesitatea firească și poruncitoare de a-și petrece este atunci mai trairnică, și acel popor care se bucură de o stare materială îmbel-sugată. Cui îi merge bine și are de toate în abundantă i-e gândul mai aproape de veselie ca acelaia cu necaz și lipsă.

Înainte cu un veac abia aveam în Europa în-ceputurile unui comerț și unei industrii în stil mai mare; oamenii erau lipsiți de confortul vieții de astăzi. Ei gândeau și chibzuiau mereu

cum să-și îmbunătățească soarta. Oamenii de atunci aveau o cultură intelectuală. Am putea zice o cultură interioară a gândirii. În zilele noastre comerțul și industria în stilul și în extin-derea lor ne mai pomenită au ameliorat starea materială a celor mai multe popoare. Acestor oameni nu le mai lipsește atâtea ca străbunilor lor și ei duc o viață mai leneșă, mai fără de grijă. Și stomahul sătul nu gândește, el caută să-și imbucure simțurile trindave cu tot ce-i frumos și scilpitor. Oamenii de astăzi au o cul-tură sufletească, o cultură a simțurilor, o cul-tură exterioară.

Am ajuns deci să vedem legătura strinsă și firească între starea materială a unui popor și între cultura lui sufletească. Un popor bogat e mai bogat și în cultură. Care va să zică că țările mai bogate trebuie să aibe și cele mai multe teatre — fiind acestea expresia unei cul-turi mai înaintate. Așa este. Cele mai multe tea-tre le are Anglia, Germania, Franța, Italia, A-merica. Bogăția și cultura lor au fost semintele din cari au răsărit teatrele.

Și acum să ne întrebăm noi pe noi înșine, oare noi Românii din Ungaria, avem noi o cultură sufletească mai înaltă și o temelie economică bine îngrijită? Acestea fiind condițiile sine qua non a justificării și izbutirii unei mișcări tea-trale. Cel mai potrivit răspuns după părerea mea ar fi o călătorie întreprinsă împreună cu toți cei neînduplecați și cuprinși de-o părere contrară prin satele locuite de țărani români. Să-i izbească de aproape toată mizeria moțu-lui din Ardeal și să plângă văzând și ei starea atât de neprielnică a țaranului din ținuturile Târ-navei, Tautului. Adevărul cam întotdeauna doa-re, dar el trebuie spus. Țărani noștri în cea mai mare parte-s goi de săraci și pe nime nu-l taie capul să se ducă la teatru. Întrunirile lor puțin vesele cu prilejul unor sărbători sunt nu-mai niște anachronisme acum, obiceiuri goale, păstrate din strămoși. Ei s'adună la obor și ara-reori veselie, pentru că așa au făcut-o și bă-trînii lor și pentru că să-și mai uite și de — năcaz.

Și pe noi ne doare și altceva, poate și mai tare ca sărăcia noastră. Sunt triste până la la-crimi amănuntele statistice apărute aici la noi și în țări străine despre numărul înspăimântă-tor a Românilor fără carte, fără cultură. Ță-ranilor noștri le trebuie deocamdată pâne și cultură. Iar când avem noi de toate în belșug și știm carte și nu ne poate trage pe sfoară ori ce vântură-țară, atunci se va ivi încetul cu încetul și veselia între noi, o veselie adevărată, și cu ele toate în chip firesc și teatrul.

Înainte de a sfârși, încă una. Dl Horia P. Petrescu înșiră în unul din articolele sale amă-nunte despre subvențiile ce le capătă anual tea-trele străine. Cifrele însemnate, cari se urcă până la 500.000 coroane — atâtea este întreaga avere a fondului de teatru român — la unele teatre, ni se mărturisesc că nici popoarele cele mai bogate și cu o cultură atâtea de inocentă, unde teatrele se sprijinesc așa zicând pe do-rința și spiritul lor teatralic, nici aceste popoare nu sunt în stare să susțină actorii lor. Pe cei sceptici îi îndemn să citească cartea de altcum fără nici o valoare literară a dlui Gustav Ri-chelt, regisor la „Lessing-Theater”-ul din Ber-lin, „Schauspieler und Directoren” (Berlin, 1910 Langenscheiz) și să se convingă despre tot a-marul actorilor din Germania. Și așa este și cu ceilalți actori din alte țări. Mă mir, că pe lângă toate acestea o parte mare a cărturarilor noștri crede că Românii din Ungaria ar putea să sus-țină măcar numai un teatru — așa că actorii să nu flămânzească. Nu e bine să ne prea încredem în puterile noastre. Și nu e bine să ne uităm la sbuciumările din viața atât de trudnică, printr'o păclă de vis, prin niște ochelari de idealism precar, fără de folos. Viața ne arată cum stăm. Românii din Ungaria sunt în partea covârși-toare țărani. Și țărani noștri sunt săraci. O

Biroul tehnic

G 324

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale

:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.

Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

Inginer
Diplomat
Robert Goldschmidt

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

clasă de mijloc nu avem. Suntem lipsiți de condițiile cari ar sprijini mișcarea noastră teatrală: n'avem o cultură mai trainică și n'avem bani. Astea ne lipsesc nouă și astea trebuie mai întâi dăruite — cu muncă silnică — țăranilor noștri. Până când n'avem astea, mișcarea noastră teatrală este numai o încercare, fără nădejde în viitor, este o sfărâmare zădarnică de energie, până atunci mișcarea noastră teatrală este un lux.

Gligore Ion.

N. R. Am publicat acest articol, pentru interesul ce prezintă un nou punct de vedere, pe care însă noi nu-l aprobăm în toate.

Situația politică este neclară.

Viena, 11 Decembrie.

Vești de pace și vești de război sosesc de pretutindeni, încât și omul cu mintea cea mai sănătoasă nu-și poate face o judecată clară despre adevărata stare de lucruri în politica externă. Vestile optimiste sunt desmintite de faptele reale, așa că în astfel de împrejurări situația unui ziarist este extrem de dificilă. Schimbările dela conducerea armatei comune nu sunt de natură de a liniști populația surescitată, din pricina oamenilor interesați au motiv să facă din reangajarea baronului Conrad de Hötendorf ca șef al statului major cele mai fantastice combinații, cari alarmează și mai mult lumea neorientată. Speculanții dela burse explică rechiemarea generalului de Hötendorf ca un simptom al izbucnirii războiului, cu atât mai mult că d-sa are să fie în caz de război conducătorul suprem al armatei austriace.

Relativ la demisia cav. de Auffenberg din postul de ministru de război și la înlocuirea lui cu generalul Krobotin există iarăși vești diametral opuse. E adevărat că sunt unii factori influenți cari l-au combătut pe cav. de Auffenberg pe față și în taină chiar dela începutul carierei sale spinoase. Atacurile aceste veniau mai ales din partea Ungurilor, deoarece aceștia erau de părere că Auffenberg va opune rezistență mai mare pretențiilor maghiare, decât antemergerătorul său baronul Schönaich, care jertfând interesele generale ale armatei comune, a făcut tot posibilul ca să-și asigure și simpatiile Maghiarilor. În ultimul timp s'au îndreptat atacuri împotriva lui Auffenberg și din altă parte. I-s'au făcut, între altele, imputări că ar fi fost prea risipitor cu fondurile ministerului de război, ba unii fac obiecțiunea că ar fi făcut tranzacțiuni cu unele burse. Cercurile conducătoare din monarhie își aduc aminte și de atitudinea lui față de chestiunea transformării artileriei noastre cu tunuri de oțel. În general criza politică și nesiguranta viitorului, care se relevează pe zi ce merge, n'au fost mișcătoare prin schimbarea celor doi generali dela conducerea armatei comune.

Guvernul este bănuț că ar fi văzut cu ochi buni o eventuală obstrucție împotriva proiectelor de legi excepționale, pe care ar fi folosit-o spre a închide parlamentul, deoarece situația actuală nu permite ca unele chestiuni să fie discutate în mod public. Intre altele este emisiunea de noi bonuri cu ajutorul capitalului american, care pretinde un procent foarte nefavorabil. Cercurile parlamentare n'ar fi pentru procente așa de ridicate, cu atât mai mult că statele balcanice au primit în Paris bani în condiții cu mult mai favorabile.

Luând în considerare unele zvonuri, necontrolate încă, despre anumite apariții curioase la unele regimente slave din Austria, precum și faptul că Sârbia pare a fi dispusă să dea satisfacție monarhiei noastre în chestia consulului Prohaszka optimiștii sunt de părere că fantoma războiului începe să dispară deocamdată.

Cei inimoși sunt însă de altă părere. Până acum Sârbia a provocat în monarhia noastră de trei ori crize economice prin provocările ei nesăbuite. Ultima criză pare a le întrece pe toate celelalte: sporadicele noastre măsuri militare de precauțiune ne costă zilnic milioane, comerțul stagnează, la burse se produce din bun senin adevărată panică, banii nu mai circulă, exportul suferă etc., și toate aceste se repetă tot la patru ani din mila Sârbiei. Dacă milioanele pe cari le jertfim an de an pentru armată n'au fost aruncate în stradă, dacă armata noastră nu este pur și simplu o armată de lux și de paradă, atunci guvernul nostru ar trebui s'o bage în foc, să restabilească printr'un război echilibrul economic din monarhia noastră și reducând pretențiile Sârbiei la zero, să aducă liniștea în mijlocul cetățenilor noștri!

Austriacus.

România și chestia macedoneană.

— Nu putem părăsi pe Aromâni. —

Ziarul „Pester Lloyd” vorbind de atitudinea României, spune că ea este hotărâtă de dragostea de pace și de interesele cu privire la schimbările ce se vor provoca în peninsula balcanică.

În această a doua chestiune ziarul citat spune:

„Contele Berchtold în expozeul său, a insistat cu deosebire asupra acestui interes al României, iar d. Sassonow l'a recunoscut. Vizita pe care d. Danefl o face la București pare a avea rolul să clarifice în parte această chestiune, căci trebuie să se cunoască și intențiunile guvernului bulgar în chestia regulării frontierei dobrogene. Să sperăm că guvernul din Sofia pătruns de necesitatea de a se arăta recunoscător față de România și a-i da o garanție de prietenie, va face totul ca viitoarele legături ale ambelor state să fie întemeiate pe o bază cât mai solidă.

Al treilea punct căruia i se dă o mare importanță la București este chestiunea Românilor macedoneni, pentru cari România exercită de 40 de ani încoace un protectorat firesc și cari, în urma noii situații create în peninsula balcanică, se vor găsi sub stăpânire grecească, sârbească și bulgară, fără să mai vorbim de viitoarea Albanie autonomă. „Soarta acestei populațiuni, a declarat cu drept cuvânt marchizul Bacquehem în raportul său către delegațiunea austriacă, a fost obiectul continuei îngrijiri a guvernului român și a pus în sarcina României datorii cari nu pot fi neglijate”.

Care este în realitate importanța elementului românesc în Turcia și în ce constă chestia macedo-românilor?

Răspândiți în întreaga Turcie europeană, valahii constituiesc când mici insule, când puternice colonii și în sfârșit chiar masse compacte. Ei sunt o rasă deosebită cari vorbesc un dialect strâns înrudit cu limba românească, și se disting prin o inteligență vie și o rară putere de a asimila cunoștinți noi. În orașe ei sunt bancheri, comercianți, advocați, medici, în sate meseriași și negustori, în câmpii și în Pind, păstori cari mai păstrează viața patriarhală a strămoșilor lor. Numeroși călători și etnografi s'au ocupat de Aromâni.

Opera cea mai de seamă este însă a unui grec, fostul ministru de externe Rhangabe. Acesta scria la 1856 în revista ateniană „Pandora” Români din Macedonia, Epir și Thesalia sunt coloniști veniți din România propriu zisă. Dacă se compară trăsăturile feței lor, ajungi curînd la convingerea că ei sunt de origine latină. Numărul lor este de 600.000”.

Această mărturisire a unui diplomat grec este cu atât mai prețioasă cu cât diplomația grecească este tocmai aceea care neagă existența Aromânilor sau caută să micșoreze importanța lor ca element etnic.

Se poate ca numărul de 600.000 să nu fie exact. În România se dă un număr mai mare, aiurea numărul acesta este micșorat. Date statistice demne de crezare arată că în vilaetele Monastir și Salonic sunt 550.000 Aromâni.

În numeroase localități României trăiesc în masse compacte și în cele mai multe ei își au propriile lor școli. În unele centre mai importante ca Monastir, Verat, Ianina, Salonic ei dispun de școli superioare, gimnazii, licee, școli comerciale, internate etc.

După ce autorul articolului arată că România cheltuiește pe an 700.000 și chiar 800.000 de lei în afară de creditele extraordinare pentru clădirea școlilor românești din Macedonia, pentru menținerea naționalității Aromânilor, el citează numeroase cazuri de samavolnicie grecească îndreptată contra Aromânilor.

Atitudinea episcopilor greci a fost atât de revoltătoare încât chiar Poarta a cerut destituirea lor, spune autorul articolului din „Pester Lloyd”.

La 1905 sultanul recunoaște prin o iradea naționalitatea românească. Patriarhul Ioachim III porni un adevărat război contra Aromânilor. În lupta sa el apelă și la concursul bandelor grecești. Sub pretextul exterminării comitatelor bulgari, bandele grecești continuau opera lor de exterminare a Aromânilor.

Atrocitățile bandelor grecești.

În Negovan, preotul român și trei rude ale sale au fost literalmente sfâșiați în bucăți de o bandă grecească.

În Florina, Vodena și Grebena atentatele contra Aromânilor se înmulțesc din zi în zi. În Gramaticova frații Celea au fost mișelește asasinati.

Asasinii nu sunt bandiți ordinari și anitari, ci ofițeri din armata grecească.

Nu este de mirare, spune autorul articolului, că opinia publică din România este pornită contra acestor samavolnicii.

În Veria, bogătașul aromân Toli Hagi Ogru a fost jefuit, redus la mizerie de bandele grecești și în cele din urmă arestat. Directorul școlii românești din Turia, Dumitru Cima, a fost mișelește; în Grebena și Palohori preoții și notabilii români au fost asasinați. Populația terorizată din Perivoli, Abela și Samarina a părăsit aceste localități, refugiindu-se în munți.

Ce nu trebuie să uite aliații.

Autorul articolului din „Pester Lloyd” arată că România nu poate să aibă încredere în o eventuală stăpânire a cuceritorilor asupra teritoriilor locuite de Aromâni. Monastirul care are o populație totală de 37.500 de suflete, numără 10.000 de slavi, 10.500 mahomedani, 7000 Aromâni, 500 evrei și numai 50 de greci.

Grecii cer totuși Monastirul pe baza principiului naționalităților!

Ce vor deveni sutele de școli românești, bisericele, profesorii și preoții și toate instituțiile cari constituie capitalul național pe care România l'a acumulat prin jertfe și muncă neîntreruptă, timp de 40 de ani.

Aliații victorioși, spune autorul articolului, pe care-l rezumăm, nu trebuie să conteste existența altora și nici s'o desconsidere. Ei nu trebuie să uite că echilibrul în Balcani nu va fi hotărât numai de granița Dobrogei ci și în interiorul Macedoniei!

Și aliații nu trebuie să uite că în afară de armatele lor mai au cuvânt hotărîtor la regularea problemei balcanice și alți factori ca: dreptul, sprijinul marilor puteri și puterea de care dispune regatul român.

Margit-Viora { CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricăcioase, depărtează de pe față pistrii și tofelul de necurățenie. — Prețul 1 cor. 60 fl.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71.

In contra tăciunelui de gâru.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fl., care ajunge la 100 klgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie 70 fl.
1/2 Klgr. 1 cor. 50 „
1 „ 2 „ 50 „

Situația internațională.

Conflictul austro-ungar-sârb. — Conferința de pace. — Conflictul între Bulgaria și Grecia. — Scutari nu recunoaște armistițiul. — Un interviu cu d. Tache Ionescu despre atitudinea politică a României.

Ce cere Austro-Ungaria dela Sârbia.

Budapesta. — Din sursă bine informată se dă informația că ambasadorul austro-ungar din Belgrad ar cere ambasadorul austro-ungar din Londra să satisfacă:

1. *Pedepsirea severă a vinovaților.* 2. *Rețete Petru să ceară scuze pe cale diplomatică pentru injuriile aduse monarhiei.* 3. *Totodată un prinț sârbesc va avea să ceară scuză dela consulul Prohasca.* 4. *Visteria statului sârbesc se obligă a-l asigura lui Prohasca pe viață o pensă anuală de 70,000 coroane.*

Belgrad. — Consulul Edl a conferat în Prizren cu generalul Jankovici timp de două ore, apoi a supus unui interogatoriu pe toți oficialii consulatului austro-ungar. Azi consulul Edl s'a reîntors la Belgrad. În același timp guvernul sârbesc i-a adus la cunoștință ambasadorului Ugron, că e gata a da satisfacția cerută pentru incorectitățile comise contra lui Prohasca de autoritățile militare.

Belgrad. — Ziarul „Stampa” anunță: Călătoria primului ministru Pașici la Üsküb a produs mare senzație, mai cu seamă în urma împrejurării că, primul ministru sârb a fost însoțit în această călătorie de secretarul ambasadei rusești. Se vorbește, că o schimbare a situației e iminentă.

Praga. — Un membru al guvernului sârbesc a declarat corespondentului din Belgrad al ziarului „Narodni Listy” că, dacă ministerul de externe austro-ungar va arăta o bunăvoință față de Serbia, atunci ușor se va putea încheia un compromis în chestia portului din Marea Adriatică. Serbia e aplicată a lega rețeaua căilor ferate cu cele din Bosnia și Herțegovina și pe drumul de fier din Sandjak a-i asigura Austro-Ungariei aceleași favoruri în tarifă, cari sunt pe linia ferată Belgrad-Ristovaț. Afară de aceasta Sârbia va încheia cu Austro-Ungaria și un contract comercial pe un timp mai îndelungat și va da garanții că portul din marea Adriatică îl va întrebuița numai pentru scopuri comerciale.

Adevărul în afacerea lui Prohasca.

Budapesta. — Ziarul „Budapesti Napló” publică cu litere mari la loc de frunte următoarele: *Partea cea mai periculoasă a conflictului ivit în cursul războiului balcanic între Austro-Ungaria și Serbia: insultele afirmative aduse consulului Prohaszka, dacă s'ar fi adevărit ar fi fost un motiv sigur de casus belli. Azi primim însă din sursă foarte bine informată următoarea informație senzațională: Consulului Prohaszka nu i s'au adus insulte cari ar fi putut provoca casus belli. În cursul războiului s'au făcut abuzuri s'a trecut peste marginile impuse de dreptul internațional, dar aceste totdeauna se întâmplă în focul luptei când o armată victorioasă intră în un oraș cucerit, dar insulta nici în acest caz n'a fost de natura, ca să aibe urmări grave. În chestia acestei informații senzaționale ne-am adresat la locul cel mai competent, unde ni s'a confirmat informația noastră de mare importanță și a fost întregită prin declarația că, Prohaszka n'a suferit nici o ciuntire a corpului său. Suntem în poziția de a desminti toate amănuntele, cari de cari mai fantastice răspândite de presa mondială referitoare la locul și modul în care a fost rănit Prohaszka de către soldații sârbi.*

O intermediare a deputatului Massaryk.

Belgrad. — Cunoscutul deputat boem Massaryk a sosit ieri la Belgrad, unde a conferat cu membrii guvernului sârbesc și cu ambasadorul rusesc Hartwig, apoi s'a întors iar la Viena. Se vorbește că deputatul Massaryk ar

desvolta o acțiune de intermediare între ministerul de externe austro-ungar și guvernul sârbesc.

Sârbia nu mobilizează contra Austro-Ungariei.

Belgrad. — Un ziar vienez a publicat date despre mișcările trupelor sârbești. Din sursă oficială sârbească se desmint aceste date și se declară categoric, că afirmația după care Serbia ar face pregătiri militare la hotarele ei de nord, e lipsită de orice temelie reală.

Poporul sârbesc se înarmează.

Belgrad. — S'a răspândit vestea în toate părțile că între cetățeni se vor distribui la o sută mii de puști și săbii. Bărbații și femeile vor fi înarmați și împărțiți în grupe mai mari sub conducere militară în cazul când Austro-Ungaria ar ataca Serbia. Azi va înceta comunicația vapoarelor între Semlin și Belgrad.

Hartwig face război.

Petersburg. — „Nowoje Vremja” desminte știrea că ambasadorul rus din Belgrad, Hartwig ar lucra pentru o aplanare pașnică a conflictului austro-ungar-sârbesc. De fapt e chiar contrariul. Hartwig a declarat doară pe față că aprobă punctul de vedere al Serbiei și e ușor de înțeles că, Serbia, în împrejurările de față și după războiul ei victorios, pretinde necondiționat portul din Marea Adriatică. Hartwig are un rol însemnat în Belgrad și politica rusescă numai lui are să-i mulțumească prestigiul la care a ajuns în Serbia.

Pregătirile Rusiei.

Cracovia. — Directoratul căilor ferate din Varșovia în înțelegere cu guvernul a dat o ordinațiune, după care toate vagoanele pentru serviciul sanitar trebuie să fie puse în ordine și să steie gata.

Ministrul de interne englez despre pace.

Londra. — Ministrul de interne englez într-o cuvântare în Bourmont a spus între alte lucruri și următoarele: O dovadă eclatantă despre zorii unei limpeziri a situației de pace ne poate servi faptul că marile puteri nu numai în oficiile lor înalte de administrație nu se încălzesc cât de puțin de ideea războinică ce s'a vânturat și o întăresc statele europene prin mobilizări, ci în masele lor populare nu se simte nici o mișcare, ba se simte o complectă răceală.

Conferința pentru pace.

Londra. — Conferința de pace se va întruni la 30 Noemvrie st. v. Nu se știe însă dacă toți delegații vor putea să sosească până atunci la Londra și dacă se vor putea împlini până atunci toate formalitățile necesare.

„Observer” află că delegații vor trata mai întâi asupra chestiunii, cari au format baza înțelegerii relativ la armistițiu.

Prima chestiune cu care se va ocupa apoi conferința va fi împărțirea Traciei între Turcia și Bulgaria. Se presupune că rezolvarea acestei chestiuni nu va întâmpina mari dificultăți, dat fiind că Bulgaria și Turcia s'au înțeles în principiu ca noua graniță să se stabilească conform convenției dela San Ștefano.

Chestia Adrianopolului va întâmpina oarecari dificultăți. Totuși sunt speranțe că această problemă va fi rezolvată în sensul ca Adrianopolul să rămână în posesiunea Turciei, cu condiție ca fortificațiile să se desființeze.

Cu ocaziunea desbaterilor asupra împărțirii Traciei se va discuta și asupra unor importante chestiuni economice, ce se vor rezolva probabil prin încheierea unei convenții comerciale.

Chestia Macedoniei e mult mai dificilă și va da loc la lungi discuțiuni.

Membrii conferinței ambasadorilor vor urmări tratativele de pace cu toată atenția.

Viena. — Înainte de a semna tratatul relativ la prelungirea Triplei Alianțe suveranii puterilor interesate au schimbat telegrame foarte cordiale.

Impotriva Dardanelor.

Constantinopol. — Flota grecească a debarcat trupe pe peninsula Chersones, cari au ocupat alături Sedulbar arborând steagul grecesc. Trupele au luat în asalt întăriturile din interiorul ținutului și se află numai la o depărtare de o oră dela Gallipoli.

Lupta la Scutari.

Cetinje. — Monitorul oficial anunță că în jur de Scutari s'au dat lupte mai mici între avangardele montenegrine și turcești. Prințul Mirko și generalul Martinovici au ajuns într-o ploie de gloanțe încât au fost în cel mai mare pericol de a fi împușcați. Bombardarea a durat două ore.

Cetinje. — Ministrul de externe turcesc s'a adresat cu noi instrucții către ambasadorul german din Cetinje în chestia comunicării armistițiului cu comandantul din Scutari. Ambasadorul german a răspuns însă, că nu se află în poziția de a trimite încă odată parlamentari în Scutari, deoarece comandantul acestei fortărețe a declarat că nu va înceta cu lupta până ce nu va primi poruncă direct dela guvernul său.

Pretențiile Bulgariei.

Sofia. — Un personaj, care cunoaște foarte bine instrucțiile date delegaților bulgari pentru tratativele de pace a spus următoarele: Delegații se vor întruni Luni în Londra. Duminică delegații bulgari vor ține între ei încă o conferință premergătoare. Noi Bulgarii nu privim cu mult optimism rezultatul tratativelor de pace. Îndată la început se va trata chestia graniței turco-bulgare. Delegații vor stărui necondiționat pentru ca Bulgaria să capete Adrianopolul și Dedeagaci. Dacă Turcii vor refuza aceasta, ușor se poate că tratativele încă Marți să fie considerate de zădărnice și în timp de 48 de ore vom începe iarăși operațiunile militare, pentru care stăm gata. Dar în cazul acesta fără nici o considerație la interesele internaționale vom fi constrânși a înainta direct spre Constantinopol. Noi voim pace, dar nu e exclus ca să continuăm războiul cu aceeași înșuflețire, cu care l-am purtat până acum și să nu ne oprim până ce nu vom distruge total Turcia europeană. Pacea e dependentă numai de Turci. Noi la nici un caz nu renunțăm la Adrianopol.

Bulgaria și Grecia.

Atena. — Cu toate desmintirile semif oficiale, chiar și ziarele din jurul guvernului scriu în cel mai desperat ton despre atitudinea Bulgariei și despre planurile acesteia în viitor. „Chronos” anunță că, parlamentul bulgar a fost convocat pe Sâmbătă în scopul proclamării anechiunii asupra teritoarelor, pe cari se află de prezent trupele bulgare, la cari e a se înțelege și Salonicul — încă înainte de a se întruni conferința de pace în Londra.

Cum a fost ocupat Salonicul.

Atena. — Față de raportul publicat în ziarele străine cu privire la luarea Salonicului, Agenția din Atena publică raportul general al șefului de stat major grec asupra capitulării Salonicului.

Iată ce zice: Diadohul, încunostimțat prin scrisoare de înaintarea diviziei bulgare, a încunostimțat pe comandantul forțelor bulgare că era înutil să mai înainteze asupra Salonicului deoarece garnizoana orașului capitulează și se pregătește să depuie armele. Totuși bulgarii au continuat să înainteze și au tras 5—600 focuri de tun asupra trupelor turcești și s'au oprit numai după ce li s'au făcut cunoscut că Grecii au ocupat Salonicul.

A doua zi bulgarii au continuat să înainteze și s'au oprit la câțiva kilometri de oraș. Un ofițer bulgar s'a dus la palatul guvernatorului și a cerut subșefului statului major general autorizarea pentru armata bulgară de a intra în Salonic. Subșeful a observat că cererea trebuia adresată diadohului. Atunci, generalul bulgar Teodoroff, însoțit de ministrul Bulgariei la Paris, d. Stancioff, ofițer în rezervă în armata bulgară, și care servea de interpret, a cerut audiență diadohului. Audiența a fost acordată și după declararea formală a Bulgarilor că recunosc ocuparea orașului de Greci și că nu era chestiune de ocupațiune și că cereau doar ospitalitatea pentru 2 batalioane foarte încercate de vremea urâtă, diadohul a consimțit la cererea generalului bulgar cu condițiunea ca să refereze guvernului grec. Generalul bulgar a declarat prin d. Stancioff, diadohului, că cele două

batalioane vor fi în timpul șederii lor la Salonic, sub ordinele comandantului pieței grec, și că vor trimite zilnic ofițeri să primească ordinul său de zi.

Rusia intervine în favoarea armistițiului greco-turc.

Constantinopol. — Se afirmă că în urma rugămintei mareșului vizir, țarul Rusiei a exprimat regiunii Greciei regretul său asupra atitudinii Greciei față de Turcia, sfătuindu-i să adere cât mai curând la armistițiu. În schimbul acestei intervenții, mareșul vizir ar fi promis Rusiei oarecari concesii în Caucaz și în chestia rectificării frontierei dintre Persia și Turcia.

Generalisimul Nazim pașa a intervenit pe lângă Sultan și mareșul vizir ca să se stabilească cât mai curând o înțelegere cu Grecia.

Rezultatele războiului.

Popoarele balcanice s'au aruncat în războiu mânați de adânci motive de existență, imputerniciți de principiul național, dar rezultatul războiului le-a făcut să cadă în alt păcat: ca și în ținuturile cu majoritate de altă naționalitate să-și aroge stăpânirea. Fapt adus de sfârșitul venit aproape pe neașteptate atât de norocos. Jaiuze de fericita lor situație nouă aleargă să exploateze cât nu mai se poate noua stare de lucruri fiecare nație pentru ea. — Iată bunăoară că Bulgaria zilele acestea va arunca dări asupra populației de pe teritoriile ce le-a acapărat, cari se lărgesc și asupra unei părți a Macedoniei.

Bate la ochi și ciudata împărțea a Salonoului între Bulgari și Greci. Soldați greci și bulgari străjuiesc orașul însă numai grecii părțile de mare cu flota, și oficiile administrative sunt numai ale Grecilor.

In chestia prelungirii triplei alianțe.

Berlin. — Tratatul Triplei Alianțe a fost reînnoit la Viena, avându-se în vedere că ultima prelungire se făcuse în Italia. Convenția a fost semnată la ministerul de externe de către contele Berchtold și reprezentanții din Viena ai Germaniei și Italiei. Prelungirea s'a făcut pe șase ani.

Dacă convenția nu a fi fost prelungită și dacă nici una dintre puterile contractante nu ar fi făcut uz de dreptul de reziliere convenția s'ar fi prelungit dela sine pentru alți șase ani. Prelungirea a fost precedată de lungi tratative asupra chestiei dacă convenția trebuie prelungită în mod expres sau dacă prelungirea să se facă pe baza clauzei menționate. Textul convenției a fost schimbat. Se presupune însă că între puterile Triplei Alianțe s'a stabilit o nouă înțelegere în privința chestiei orientale.

Paris. — „Journal des Debats” scrie următoarele asupra prelungirii Triplei Alianțe: Prin reînnoirea Triplei Alianțe, puterile acestei grupări au dat să înțelegă Triplei Acord că la conferința din Londra el își vor apăra interesele în mod solidar. Această demonstrație nu altceva decât confirmarea declarațiilor făcute de cancelarul Bethman-Hollweg în parlamentul german.

Rezultatul prelungirii Triplei Alianțe va fi strângerea relațiilor între puterile Triplei Acord.

Interview cu d. Take Ionescu despre atitudinea politică a României.

Turino. — Domnul Ez Fua, colaboratorul ziarului „Stampa”, publică azi un interview obținut în București dela d. Take Ionescu. Ministrul de interne român a declarat următoarele:

„Mi-am propus să nu fac ziarelor nici un fel de declarații politice. Aflând însă declarațiile făcute de d. Carp, trebuie să vă spun că eu cred, contrar dlui Carp, în menținerea păcii. România a tratat cu atâta căldură în scopul acestui, încât își făcea impresia că-și țerfește propriile interese pentru pace. Un război european ar fi o calamitate fără precedent în lumea modernă. În consecință am fost în tot timpul crizei nu numai români ci europeni,

căci cea mai mare parte a tratatelor noastre a fost predominantă de grija să înconjurăm tot ce ar fi putut provoca războiul general.

„Cred că pot spune fără exagerare, că România a făcut mare serviciu păcii și în consecință civilizației. Și avem chiar prin aceasta un motiv ca cererile noastre legitime să fie primite cu simpatie. Nu sunt un pacifist de profesie și am îndrăznit să afirm că cheltuielile militare sunt dintre toate cele mai folositoare. Cred însă, că cu cât ești mai tare și mai conștient de această tărie, te obișnuiești să consideri războiul ca o fatalitate neînălțurabilă și nu ca un fapt normal, în parte chiar dorit. Tot ce vă spun în această chestiune reprezintă convingerea aproape a tuturor românilor. De aceea pregătirile noastre militare serioase nu sunt semne de război ci numai colorarul hotărâtor de a da politicii românești tot sprijinul forțelor ce rezidă în România.

Explicațiile lui Conrad de Hötendorf.

E natural ca să fie atât de întrebătoare venirea lui Conrad la șefia statului major. S'a vânturat părera generală că noul șef aduce schimbări decizătoare, că el însuși e expresia acestor schimbări ce nu se pot lămurii, nici concludere în vre-un chip istet, însă vor fi ca o văpaie care crapă pământul și aduce nouă vederi și orientări. — Niște declarații, deci, proprii, sânt de interes; iată-le:

Se bucură că se împărtășește de atâta simpatie și măgulit de această atmosferă — cam războinică s'a zis — continuă: calitățile militare ale unui soldat nu se vădese în pace, ci în războiu, valoarea unui sculptor numai din asemănarea operei lui cu originalul ori realitatea adevărată prinsă în linii corecte, capacitatea unui general răsare în adevărata aureolă după încheierea războiului... — El nu aparține partidului războinic — dar nici nu există un astfel de partid în monarhie; că această combinație e creată de fantazia celor interesați, deci fără temei de crezământ. — Referitor la izbucnirea de războiu n'a dat nici un răspuns — adecă a dat unul dar foarte lapidar: — nu știe nimic. Ba că ar ști ceva dar aceea nu spune.

E clar deci, după înșirarea acestor platitudini — simple creații de interview, căci cam această natură o au interviewurile — că venirea lui Conrad nu se explică în temelii unor noi credințe cari să imputernicească schimbări nouă de situații. Aureola războinică ce l-a încipit pe Conrad trece într-o paloare neînțeleasă și ia forme tot mai puternice de realitate pașnică.

INFORMAȚIUNI

Aracl, 12 Decembrie 1912.

Gânduri.

București.

Sunt multe și curioase lucruri din capitală pe cari locuitorii de provincie le rîvnesc, spre pildă: palatele, teatrele, sgomotul și veselia străzilor, farmecul bulevardelor și viața aceea plină de neastâmpăr.

Dar după moarte se schimbă lucrurile, căci generațiile care-și odihnesc trupurile în morminte, continuă între cei patru pereți ai sicriului, gândirea întreruptă a existenței și cu drept cuvânt locuitorii din capitală morți, din fundul necropolelor în cari dorm somnul de veci, invidiază pe modeștii muritori din provincie, cari dorm pe pajiștea verde la umbra trandafirilor sălbateci.

Cu tot cultul nostru pentru morți, cu toate florile ghirlande, coroni, ce le aducem, nimic nu poate fi mai trist decât cimitirul fără oameni, unde piatra cioplită ascunde țărână, îngrămădire de lespezi de piatră de biserici pseudo-gotice, cruci, dar toate asta obiecte de artă au pecetea a nu știu cărei uniformități industriale.

Ați întovărășit de sigur la ultimul locaș vre-un amic, rudă sau cunoscut — în afară de cazul destul de rar în care convoiul se găsește la marginea unei largi alce, nu veți mai ști ce se face cu ceremonia funebrală în mijlocul acestui decorativ în dezordine. Mii de persoane au urmat cortejul, vre-o câțiva cel mult ajung a se apropia de groapă. Unii se grămădesc, alții se agață de zăbrelele cari împrejmuesc mormintele, pentru ca să poată vedea mai bine. Cu picioarele în zăpada sau argila moale, stând în soare cu capul descoperit sau în ploaie, după cum e și vremea, lumea ia parte la această ceremonie funebrală. Un murmur neînțeleș, câteva frânturi de fraze, le mai poți auzi din întâmplare și aceasta multumită vântului; restul pare că se stânge în groapă, apoi scârțâitul funiilor cari se întind, sgomotul strident al bulgărilor de pământ cari se rostogolesc pe sicriu, te fac în acele momente să filozofezi asupra vieții pe care cei mai mulți din noi n'o înțeleg și n'o prețuiesc cum se cuvine. S'a terminat ceremonia și lumea se împrăștie....

Vorbeam mai zilele trecute de toate acestea cu un prieten, amândoi întârziati într'un cimitir dela marginea Bucureștiului, ale cărui monumente albe străluceau sub razele binefăcătoare ale soarelui care trecea spre asfințit, în timp ce nenumărate vrăbii un moment speriate, de îndată ce mulțimea s'a împrăștial, s'au întors și ciripeau pe deasupra capetelor noastre.

Astăzi când toamna și-a întins misteriosul val asupra naturii desbrăcată de podoabă, când vântul trist și plin de mânie își cântă prelung jalea prin freacățul frunzelor uscate, când totul respiră monotonic, liniște și odihnă, mi se pare minunat de frumoasă o vizită într'un țințirim.

Și cum pășeam alene printre morminte dus pe gânduri, înainte-mi se desvăluia întreg firul vieții mele așa fără de noroc.

În liniștea patriarhală a acestui dumnezeesc locaș, unde respiră atâta farmec și poezie, îmi treceau prin minte fără să vreau versurile dragălașe ale poetului:

Și mă învinge
Un gând amar, știind c'odată
Și peste groapa mea uitată
Vor trece corbii și va ninge!...

I. Pascanu.

Oprirea manifestației rom. dela Budapesta.
Știrea despre oprirea volnică a manifestației românești din Budapesta, ne-a sosit ieri prin telefon, noaptea târziu, după încheierea ziarului. Membri redacției, — cari nu mai erau nici unul de față — regretă expresia cu care a fost introdusă această știre. Informații complete despre noul și mișelescul atentat al furiei șovine așteptăm și vom publica dela corespondenții noștri.

Manifestația — după cum aflăm din ziarele ungurești din Budapesta — era să fie prezidată de d. deputat Dr. Ștefan C. Pop. Moțiunea de protestare împotriva ferocităților grecești din Macedonia a fost redactată în termenii cei mai energici și era să fie adresată ministrului de externe al monarhiei, conțelului Berchtold.

D-nul Vasile Goldiș despre chestiunea de naționalitate. Directorul ziarului nostru, d-nul Vasile Goldiș, a scos de sub tiparul tipografiei noastre „Concordia” un volum de 66 pagini, în care atacă întreg complexul chestiunii de naționalitate din Ungaria. Cartea se împarte în următoarele capitole: 1. Clarificarea și denumirea noțiunii de naționalitate. 2. Pentru ce n'a existat chestiunea de naționalitate în evul mediu? 3. Inceputurile chestiunii de naționalitate. 4. Chestiunea de naționalitate pe timpul revoluției și după revoluție. 5. Limba ungurească și statul național unguresc în raport cu chestiunea de naționalitate.

6. Aplicarea chestiunii de naționalitate din partea politicii guvernamentale. 7. Iredentismul. 8. Desavantajele aplicării actuale a chestiunii de naționalitate. 9. Concluzii.

Cartea e scrisă ungurește și zierele ungurești o semnaleză în primarticole. Rar această chestiune cardinală a statului ungar — remarcă zierele ungurești — a fost clarificată cu un aparat științific atât de savant și nu i se poate da răspuns decât de un om cu pregătiri tot atât de vaste ca cele ce se vădesc din paginile cărții dlui Goldiș. Credințele politice românești, firește, nu sunt pe placul potrivnicilor noștri, nici în formularea lor esențială și științifică, în care o închiagă autorul, — și ei se mențin pe punctul negațiunii rigide, dar totuși nevoiți să recunoască intențiile fericite ale cărții.

Cartea aceasta va fi citită cu mult interes în amândouă taberele și costă exemplarul 1 coroană. Se poate cere dela librăriile românești din Arad, precum și dela administrația ziarului nostru.

— **Ședința publică la seminarul aradan.** Timerimea dela institutul ped. teol. din Arad, invită la *ședința publică*, ce se va ține Vineri la 30 Nov. (13 Decembrie) 1912 (ziua sfântului Andrei), în sala festivă a seminarului la ora 5 p. m.)

Program:

1. „La mormântul lui Șaguna” de D. Cuncan, executat de corul seminarial. 2. „Andrei baron de Șaguna”, disertație de Ștefan German st. în cursul II. teol. 3. a) „Asta-i seara” de I. Vidu; b) „O ce veste” de G. Dima, corul executat de corul sem. 4. „La icoană” de Al. Vlahuță, decl. de V. Medrea st. curs II. teol. 5. „Șoimul și floarea fragului” de I. Muresjan, cu solo de tenor: T. Selegean st. curs IV ped. 6. „Rugămintea din urmă” de G. Coșbuc decl. de T. Selegean st. în curs IV ped. 7. „Marșul dorobanților” de S. Paulian exec. de corul sem.

Moartea principelui domnitor al Bavariei. *Luitpold*, popularul principe domnitor, a încetat din viață în frumoasa vârstă de 92 de ani: Germania s'a îmbrăcat în haine de doliu pentruca să jalească moartea acestui părinte al artelor și sprijinitor al tuturor instituțiilor. Toată casa din Berlin și-a arborat steag negru. Trei mari calități au desăvârșit ființa marelui: îndelnicirea cu artele, spiritul de afabilitate și sprijinire fiind cu drept cuvânt un ocrotitor al oamenilor, iubirea de sporturi alese, cari i-au întărit și păzit viața până la o așa de înaintată vârstă. Agravarea stării lui corporale și sufletești, potențându-se în grad mai mare până a închis ochii, a fost pricinuită de aprinderea de plămâni. La catedrală s'au grăbit să vină înaltele somități ale societății germane, oficial și neoficial, începând cu ministrul președinte.

Noul bancnote de câte 100 cor. Încă în luna aceasta vom avea norocirea — se înțelege numai cei cari vor avea — de noi bancnote de câte 100 cor. Banca Austro-Ungară va pune în

circulație nouile bancnote de câte 100 cor. cari vor avea acelaș text ca și cele de până acum, numai desemnul și culoarea vor fi schimbate, încât nouile bancnote vor fi mai greu de falsificat.

Substitut de vicenotar. Se caută pentru comuna Orlat, unde postul e vacant și prin urmare reflectanții pot fi aleși și definitiv. A se adresa primăriei comunale.

O nouă sărbătoare într'un sat românesc din Sătmar. Satul Răsâghea, cuprins în hotarele tirane ale episcopiei gr. cat. ungurești, în aceste vremi greli pentru țărânimca noastră căci o covârșesc atâtea poveri, și-a aprins o luminoasă făclie la a cărei lumină caldă și dumnezeiască se strâng toți sătenii, alungându-și gândurile cobitoare și mângâindu-și clipele aspre ale vieții lor de adevărați creștini. Intemeierea școlci în așa vremi ca ale noastre aduce mare laudă harnicilor săteni și vrednicului preot Cornel Abrudan! Din puterile lor acești harnici săteni au zidit și o frumoasă casă parohială.

Porțelanurile chinezești. Se știe cât de căutate sunt vesele de porțelan, de fabricațiune chineză. Zilele trecute, la Londra, un amator a expus o colecțiune compusă din obiecte admirabile, atât ca gust, cât și ca lucrări de artă. Chinezii au început să fabrice obiecte de porțelan, încă dela 1700 înainte de Christos. 1500 ani mai târziu, sub dinastia Han, ei fabricau vase admirabile, numite thao, de culoare albastră, și rezervate serviciului împăratului. Opt secole trecură și în epoca lui Thang, s'a creat vasele cari semănau la culoare cu apa înghețată. Pe urmă ceramișii din Se-Ciuan, reușiră să producă piese mici, solide și grațioase, de un alb foarte curat și „sonore ca clopotele”. Porțelanul era inventat. De atunci, din secol în secol, cu o răbdare fără egal, ceramiștii chinezi au făcut progrese uimitoare.

X E o mare nesocotină a cumpăra mașini agronomice dela fierari, deoarece și aceștia primesc mașinile din 2 ori mai multe mâni și astfel cumpărătorul trebuie să le cumpere cu de 30—40% mai mare. De aceea recomandăm fabrica de mașini agricole și de aranjamente pentru mori **Schiel Testvérek**, în Brașov (Brassó), unde se pot căpăta și în plătiri în rate, fără urcare de prețuri. Cel mai sigur izvor de cumpărare în Ardeal. Catalog de prețuri gratis și franco. La comenzi mai mari la dorință trimitem mașiniști experți la fața locului, pe cheltuiala noastră proprie.

X Cerința principală a unei bune prezente este haina elegantă, mai cu seamă încălțăminte. Încălțăminte însă să nu fie numai elegantă, ci și comoadă, igienică și totodată și ieftină. Astfel de încălțăminte oferă **Bencsik Zsigmond**, pantofar pentru bărbați și femei în Deva, Palatul teatrului. Ghetele lucrate în atelierul lui Bencsik în urmarea eleganței lor sunt foarte răspândite în întreg comitatul Hunedoarei. Deci, cine voiește să aibă ghete comode și elegante își comandă numai la Bencsik.

X O veste interesantă. Firma **Brauswetter János**, cronometru și ciornicar în Sedin una dintre cele mai vechi firme din patrie, se bucură de mult interes și de o rară încredere, deoarece prin oroloagele dsale excelente și elegante, prin bijuteriile dsale moderne, pe cari le vind și în rate, nu numai în Ungaria, ci și în străinătate și-a câștigat cea mai deplină recunoștință așa, că azi puțini oameni își mai comandă oroloage din Budapesta sau Cincibiserici, deoarece firma **Brauswetter** este o firmă bună și cinstită care te servește prompt și conștiințos. Așii cari se refer la ziarul nostru primese marele catalog de prețuri al acestei firme gratis și franco.

FACTURI ILUSTRATE.

Mișcarea literară italiană.

Două cărți noi: **Il Fiume** de E. A. Marescotti; **Il Nomenclatore** de Palmiro Prémoli.

Roma, Decembrie.

Marescotti nu este un autor nou. În romanul *Et ultra*, publicat acum câțiva ani — și primit cu multe elogii de critică — Marescotti a făcut să vibreze glasurile intime a două suflete pătimase torturate de o nebunească dragoste; în volumul *Il Fiume* (râul) autorul face o operă de artă, al cărui personaj principal nu este o creatură omenească, ci un curs de apă: râul.

Marescotti, ascultând glasul misterios al naturii, a pus în cele 350 de pagini ale volumului nenumăratele note tandre, delicate, profunde, grave ce i le-a inspirat Natura, cu toată majestatea Simfoniei sale.

Apa, care se rostogolește peste prundișuri, împede ca privirea unei ființe ideale; care aleargă saltând peste pietre; care scânteiază în aurul soarelui; care are intonații subtile de veselie; care repetă neîntreruptul său cântec, repetat de ecouri infinite; apa curgătoare i-a dat motive frumoase de descrieri, de pasteluri, de observații.

Râul (il fiume) murmură în soare sau molcom curge în lumina argintie a lunii; își urmează drumul printre stânci; trece pe la poalele castelului mohorât, pe zidurile cărnia veghiază soldați îmbrăcați în fier; trece mai departe pe câmpia mănoasă unde cântă un imn solemn viciei; mai departe, printre mizeriile omenești, prin ororile înnecurilor, unde se simte coprins de o neburie distrugătoare și aleargă semănând nimicirea în calea sa, coprins din ce în ce mai mult de plăcerea sălbatică de a dărâma, de a distruge tot ce-i iese în cale.

Mai departe, se liniștește, se potolește într-o pace măreață, și vede pe tărnișurile sale cum fierbe munca, cum prosperează viața. Pe urmă, războiul îi aruncă soldați morți în ape și i le înroșește cu sânge; și mai departe, căzându-se să ștergă în imagine spăimântătoare a acestor amintiri din oglinda apelor sale, râul este martorul tăcut al unei mame desperate ce a pierdut pe fiul său, azistă la revolta omeneirii în suferință care înprăște moartea și ruina, până ce, doritor de pace, ajunge în sfârșit la marea purificatoare, radioasă în curățenia sa incontestabilă. Și râul aleargă spre ea, doritor de a îneca într'ansa, toată corupția ce a adus cu el.

De câte ori, noi oamenii, în fața unui grandios spectacol al Naturii care ne umple sufletul de un ciudat sentiment de emoție; în fața unui răsărit sau al unui apus de soare; în fața poeziei mărețe a munților sau a mării, de câte ori nu ne-a venit în minte versuri, cari cu muzica lor să ne completeze sentimentul de armonie ce ne copleșește?

Marescotti, care în așară de romanțier este și muzicant, a înțeles că Natura trebuie descrisă și cu vorbe și cu muzică, și astfel, vorba sa deseori este muzicală, iar fraza descrierii se face un acord, un suspin de vioară, un răsănit de alături, un „pizzicato” de harpă, o plurifonie de orchestră.

Cartea lui Marescotti este o poemă muzicală, o poemă în proză, în care găsim glasul Naturii uneori duios și tremurător, alte ori impetuos și teribil — o probă mai mult de puterea cuvintelor cari se pot face muzică, parfum, culoare.

*

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, praporo, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se aurire și se renovează. — Liferează statui sfințe, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Nomenclator era un slav roman, care spunea stăpânului său numele celor ce întâlneau în cale, sau cari veniau să-l viziteze.

Palmiro Prémoli, publicând volumul **Il Nomenclatore** a dat la lumină una din cele mai curioase cărți care există și unică în felul său în lume: un dicționar, dar un dicționar de un gen nou.

În acest dicționar, cuvintele sunt în ordine alfabetică și la fie-care, corespund toate cuvintele cari sunt la fel; toate cari pot să fie în legătură cu acesta; toate cari sunt conținute într'ansul; toate cari derivă, toate cari se unesc cu el, toată familia vorbelor din care acel cuvânt face parte sau este cap.

De exemplu **Biserică**. După o scurtă definiție, **Il Nomenclatore** spune toate Sinonimele; toți terminii figurați, poetici, istorici; numele bisericilor după genul arhitectonic, după religie, după giurisdicțiune și după slujba ce îndeplinesc; pe urmă, toate părțile bisericeii, internă, externă, accesorii; toate obiectele din biserică; toate slujbele ce se fac în biserică; toate persoanele cari servesc biserica; toți oamenii și toate instituțiile cari o administrează, cari o frecventează și cari slujesc în ea.

Este deci un dicționar, bogat, complet, precis al cultului, al arhitecturii sacre, al istoriei eclesiastice, al dreptului canonic.

Și tot astfel, pentru toate cuvintele limbii italiene, pentru toate expresiile de glumă, pentru toate proverbele, pentru toate cuvintele serioase.

Dicționarul acesta, fructul unei munci enorme, este util, căci după ce aduce fiecare cuvânt la locul ce-l ocupă în scara alfabetică, grămădește în jurul lui toată familia de cuvinte care are o legătură or cât de mică între ele, toate felurile de a se exprima cu sutele cu miile, ca în jurul unui punct de origină.

Și să nu credeți că s'a omis ceva: toate vorbele frumoase și urâte, nobile și plebeie, de laudă și de dispreț, fine și grosolane, noi și vechi, literare și dialectele, serioase și glumețe, toate sunt adunate cu o răbdare demnă de un călugăr, cu o muncă ce te sperie, numai gândindu-te.

Dacă **Il Nomenclatore** va ajunge scopul propus de autor, aceasta o va ști mai târziu editorul volumului; or cum, cartea are foarte multe merite și dacă nu va fi necesară, în ori ce caz va fi utilă multora.

I. T. Allan.

Bibliografie.

„**Învățătorimea română din Sălagiu**” e titlul unei broșuri de 47 pagini, pe care o retipărește din „**Lucafăru**” d. Dr. G. Oprean și care prezintă un interes de cea mai palpantă actualitate în ce privește învățământul nostru popular din părțile indicate în titlul broșurei. Costă numai 50 de bani și se poate cere dela librăria W. Krafft, Sibiu.

La Librăria „Tribuna” Arad str. Deák Ferencz nr. 20 se află de vânzare următoarele cărți bisericești și de rugăciuni:

Apostol litere latine, legat în piele neagră cor. 5.50, leg. în piele roșie cor. 11.50.

Evanghelle cu litere latine legată în piele roșie, cu copoi cor. 25.— legată fin cor. 35.—

Moltvelnic bogat, lit. cirile legat 5.— fin legat cor. 6.—

Tâcul Evangheliilor cu lit. cirile cor. 2.—

Octoihul mic sau manual de cântări bisericești legat, cu litere latine cor. 1.60 legat în piele cor. 3.20.

Octoihul cel mic, cu lit. cirile, legat cor. 1.60.

Cele opt gasuri sau Octoihul cel mic legat, cor. 1.50, acelaș, legat în piele cor. 3.—

Octoihul cel mic cor. 2.—

Octoih bogat de G. Cătană Inv. legat cor. 2.50.

Acaftisul prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu și alte Acaftise și rugăciuni leg. cor. 1.20.

Acaftist, leg. în pânză cor. 1.75, în piele 3.20, piele bună, aurit cor. 4.80, piele bună, aurit cor. 5.20.

Acaftist, leg. în os cu medalie cor. 4.—

Acaftist, legat în os alb cu cruciuliță cor. 10.— în piele brună, moale cor. 10.—

Micul Mărgăritar sufletesc legată cor. 0.50. **Mărgăritarul sufletului**. Carte de rugăciuni și cântări, legată cor. 1.—

Mărgăritarul sufletului. Legată în pânză cor. 1.60.

Mărgăritarul sufletului, legată în piele cor. 3.20, legată în catifea cor. 5.60.

Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni cor. 0.80.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericești legată cor. 1.—

Icoana sufletului legată în pânză cor. 2.60.

Icoana sufletului leg. în catifea cor. 5.60.

Chela raiului. Carte de rugăciuni leg. în os alb, cu medalie cor. 3.40.

Viul Născătoarei de Dumnezeu 20 fil.

Epistolia Domnului Nostru Isus Christos 20 fil.

Zidirea lumii, Adam și Eva, originea sfintei cruci și **Cele 12 Vineri** 20 fil.

Sfârșitul lumii de Ioan Teologul 20 fil.

Să se adauge la fiecare carte câte 5—10—20—30 fileri pentru porto. Recomandat cu 25 fil mai mult.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlui A. P. Nu cunoaștem adresa cerută. Ziarul îl primește prin intermediare.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Alex. Iarca, Reșinar. Până la finea anului aveți de achitat 18 cor. 80 fil.

Cornel. 5 coroane costă.

Paul Voștinariu, Beiuș. Până la 1 Septembrie c.

Mihai Jivanca, Petromani. Am primit 20.80 cor. ca abonament până la finea anului 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Foile „Partidului Național”

„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

se află de vânzare la următorii depozitari:

București: G. A. Dușescu, Calea Victoriei 109.

Lugoj: Gheorghe Țăranu, „Librăria Minerva”.

Blaj: „Librăria Seminarială”.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).

ORDINEAZĂ: dela 8—10 pentru boale de femei. Dela 12—5 pentru morburi de dinți.

(Da 537—20)

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senilca

(181)

— Urmare —

— Eu? e ce nu, dacă m'ar socoti propriu a-i servi de călăuză, și dacă s'ar fi hotărât a se sinchisi de fel de gurile sparte din vecinătate?

— Dar găsește-se aproape de tot, de tot aproape vre-un mic domeniu de vândut?

— Domenii ruinate prin nebumia boerinașilor noștri, pământuri excelente în ele înșile, dar da; dar nedemn neglijate, da; și poftim, azi dimineață chiar, fui îmbiat să cumpăr pământul lui Klobuef care se mărginește cu ale mele; e un bun pe care mi-ar putea număra numai de cât fără tocmeală... dar nici n'am vrut măcar să știu ce cere pe el.

— Hm! făcu Cicikof; și după o minută de tăcere, cu un ton timid și cași cum s'ar fi temut să nu comită vre-o indiscrețiune:

„Se poate ști, Constantin Fedorovici, pentru ce nu faci dta însuși cumpărătura aceasta? Un mare punct în viață e să știi să te măr-

nești; nu ajunge ceea ce am; a cumpăra mai mult ar fi să mă expun să nu-mi mai ajungă și să simt efectele oboselei. De altfel, fără chiar a mă gândi la întinderi, boernașii districtului tipă deja împotriva-mi, pretinzând că profit din bielsug de extrema strămoare în care se găsea aproape toți, și că cumpăr fără rușine, pe o bucată de pâne, când o pădure, când un câmp, când o liveadă, dându-mi aere de a le face servicii. Astea sunt vorbe pe atât de prostesti pe cât de mincinoase; le aud, zâmbesc... Dar, odată și odată, sgomotele acestea ar putea să prindă temei, și n'ași vrea să dau loc la aceasta.

— Nimic, la trândavi, nu poate pune frâu pasiunii de a cleveti.

— Nu-ți poți face idee ce sunt capetele din guvernământul nostru; aici nu ni se zice decât calic, sgârcit, avar; și cât despre ei, ei sunt toți aceea ce trebuie să fie un adevărat boer; fiecare zice: „Iată-mă ruinat fiindcă am încurajat comerțul și industria; considerațiile de avere nu mă vor face nici odată să mă cobor până la viața aceasta de pedant nesuferit pe care o duce Costanjoglo în mijlocul moșicimei sale”. Domnia lor acestor le convine mai bine un cadru de valeți. Ar trebui după ei, să-mi pun pe cei mai voinici din țărani mei în anticameră.

— Aș vrea eu să fiu un pedant după chipul și asemănarea dta, și să fie astfel doi în țară despre cari să vorbească ei.

— Calitatea lor, rangul lor, educația lor!!! Cui dragă Doamne! se impun ei cu toate aceste frumoase pretexte fără nici un temei? Ei primesc cărțile, e adevărat, da nu le citesc. Se cercetează, flecăresc, își dau prânzuri nesărite de logodnă fără căsătorie, și-și sfârșesc zilele cu cărți și cu șampanie. Antipată lor față de mine are drept cauză unică că nu le dau prânzuri mari, și că nu mă fac bancherul lor. Eu nu dau acuma de multă vreme prânzuri mari fiindcă le-am pierdut obișnuința și fiindcă mă obosiau în mod îngrozitor: eram reținut acasă ca prizonier prin vizite, și dacă, ieșiam, mă inapoiam apăsător de oboseală, mă datoram în întregime veselilor oaspeți cari m'așteptau, un salon plin de oameni. Excelenții mei prieteni, veniți la mine în ora de trebuință, povestii-mi cu deamănuntul cum va venit nenorocirea aceasta, și cereți-mi un serviciu, dacă văd după simplul și cinstitul vostru limbai că trebuința e reală, și că nu veți face decât o înțeleaptă întrebuintare de ajutoarele mele, dacă pot spera că banii mei vă vor aduce folos nu numai vi-voi împrumuta, ci încă așa, frățeste dela mână la mână, fără camătă.

— Fără înscris, fără dobândă! gândi adânc Cicikof; iată o spărtură despre care e foarte bine să iau act.

(Va urma.)

(116-280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și bătăie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Tel. 307-100)

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie advocațională
în Arad, str. Józseffőherceg-ut Nr. 17 (lângă biserica lutherană).

Ci 641

Dr. GEORGE CRISAN,
advocat.

Un

candidat de avocat

să fie momentan aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Alexandru Pop, avocat.

Po 616-6

Rodna-veche (Óradna).

Se caută

un scriitor

cu practică bună. Ofertele să se trimită Domnului

(Pa 615)

Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.

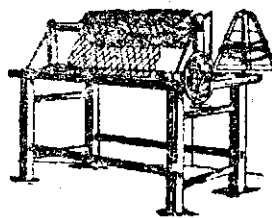
Prima societate de credit funciar român din București.

Anunț.

Se aduce la cunoștință d-ilor detentori de scrisuri funciare rurale 4% și 5% că plata cuponului de 1 Ianuarie 1913, precum și a scrisurilor ieșite la sorți la tragerea din Octombrie a. c., se va face cu începerea de Luni 26 Nov. (9 Decembrie), a. c. în toate zilele de lucru, dela orele 11-3, afară de Joia și Sâmbăta, zile rezervate numai pentru preschimbarea titlurilor cărora li-s'au terminat cupoanele.

Direcțiunea.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,

VI, Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

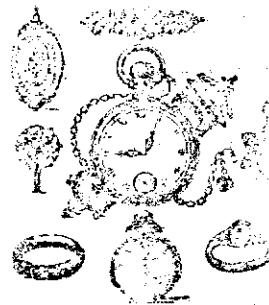
Correspondență în limba maghiară, eventual germană.

(Va 47-50)

Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula
orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

(Pa 150-80)

Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217-120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : prețuri moderate. : : :

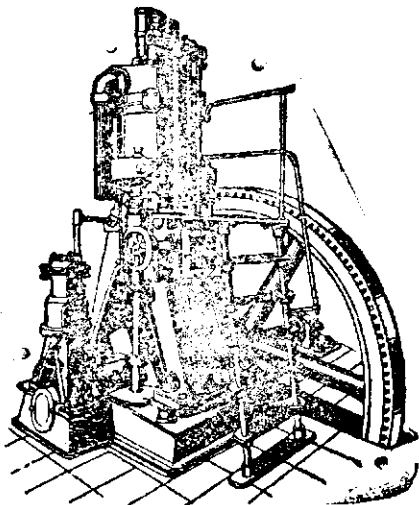
FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer
BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

Motoare „GULDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare. (S150-60)

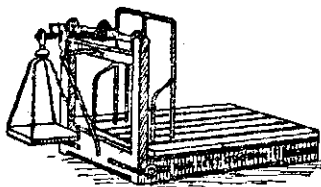
Neajuns în bunătațe, și în consum de materie inflamabilă.

Fond. în anul 1872.

Rostély György urmașul lui Ziska

BUDAPEST, VI., Eötvös-u. nr. 51.

Vis-à-vis de gara de nord. Comunicație cu tramvaiul electric din orice parte.

(Ro 338-30)

Articlii pentru fauri, fabrică de cântare pentru cereale și de balansuri centimale. Liferantul bursei de cereale și efecte din Budapesta.

Reparațiile se execută ieftin și prompt.

Catalog de prețuri, cu provocare la ziarul „Românul”, se trimit gratis.

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

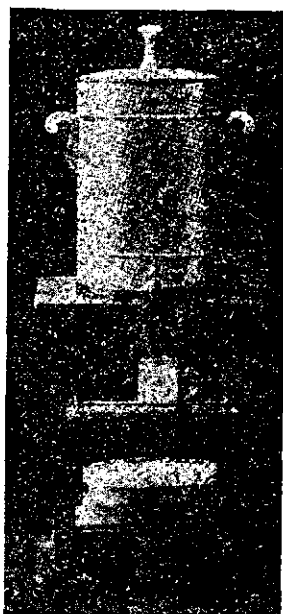
din Sibiu str. Cisnădiei este cel dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Își recomandă la caz de lipsă de

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

(He 321-30)

În atențiunea senatelor școlare!

Distins de către camera comercială și industrială din DOBREȚIN.

KASZÁS GYÖRGY
ATELIER DE TINICHERIE PENTRU
ZIDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ
NYIREGYHÁZA str. Debrecen 7.

Oferă rezervoarii de apă pentru sălile de învățământ. Din ține, cu picioare, 2-2 buc. vase smălțuite de băut și o tasă pentru pahare.

Catalog de prețuri gratis

Correspondență în limba maghiară și germană.
(Ka 479)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fii care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna“ (A 539) Babalna (u p. Szászváros).

Prețuri ieftine

Aurel B. Grün și Frații

SIBIIU-NAGYSZEBEN Fleischer-gasse n-rul '5.

In prăvălia noastră de sub acest număr se pot cumpăra pentru prețuri favorabile stoffe pentru costume în cele mai moderne modele mătăsuri în toate colorile existente draperii de dantele, zephiruri engleze pentru cămeși de bărbați și bluze. Flanele Tennis în calitate, cari nu-și pierd culoarea, mare asortiment de dantele, albături pentru bărbați, cele mai bune fabricații de gulere și mangete, cravate, corsete și toate necesariile de croitorie.

(Gu 568-30)

Prețuri ieftine

(Si 4-40)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante

plășeri? numai

la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIIU Piața-mare în palatul Bodenkredit

se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

plășeri

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună cu prețurile cele mai ieftine.

Librăria „TRIBUNA“

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	— — —	2-
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	— — —	175
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	— — —	2-
L. Rebreanu, Frământări	— — —	150
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	— — —	1-
Rubin Patitia, Munții noștri, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	— — —	2-
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupăș	— — —	150
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	— — —	150
N. Iorga, Cugetări	— — —	250
S. Mehedinti, Cătră noua generație	— — —	150
Iules Payot, Educația Voinței	— — —	2-
Alexandru Ciura, Foiletoane	— — —	100
P. Dulfu, I-prăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	— — —	1-
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 800 p.	— — —	14-
Caragiale, Schițe nouă	— — —	125
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	— — —	250
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	— — —	2-
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 3 vol. leg.	— — —	280
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	— — —	250
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	— — —	2-
Radu Rosetti, Păcatele slugeriului	— — —	2-
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	— — —	2-
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	— — —	2-
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	— — —	2-
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa	— — —	3-
ediție de lux	— — —	4-
Din scrierile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821-1891.	— — —	—
Partea I. 1848-1868	— — —	2-
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documente, vol. II.	— — —	2-
Nicu Dracinschi, Poezii	— — —	2-
Memoriile d-nei Steinheil	— — —	80
Napoleon în Rusia	— — —	80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	— — —	2-
I. Novicow, Emanciparea femeii	— — —	2-
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	— — —	140
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	— — —	2-
Ecaterina Pitiș, Poezii	— — —	150
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munea pentru ridicarea poporului. Lucrare premiată de „Academia Română“	— — —	2-
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	— — —	2-
Maupassant, Inima noastră, roman	— — —	2-
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	— — —	250
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română.	— — —	—
După documente	— — —	60
T. D. Speranță, Teatru de familie	— — —	2-
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	— — —	250
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume	— — —	6-
un volum	— — —	160
D. Anghel, Fantome	— — —	2-
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	— — —	2-
Em. Gârleanu, Cea d'întâi durere, nuvele și schițe	— — —	250
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	— — —	2-
Constantin Negruzzi, Păcatele tinerețelor	— — —	95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	— — —	3-
Ion Gorun, Robinson în țara românească	— — —	1-
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabil reușite. Mărimea 38x29 cm. Prețul unui tablou	— — —	250
Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul are mărimea de 63x45 cm. Prețul	— — —	250
Marele album intitulat „Armata română“. Reproduse după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52x43	— — —	15-
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbei române. Ed. II-a	— — —	8-
Dr. Dionisie Moldovan, Advocatul poporal broșat 250 fil., legat	— — —	350
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	— — —	130

Calendarul „Lumea Ilustrată“ 150 fil., Calendarul „Partidului Național Român“ din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului“ 70 fil., „Calendarul Săptăminii“ 30 fil., „Calendarul Național“ 40 fil., „Păcălici“, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de părete 20 fil.

Album pentru ilustrate à 1.60, 2, 3, 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucata 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucata 20 fil. — Hârtie de scris cutia dela 80 fil în sus.

George Dima, Cântece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german: 1. Dorința, 180, 2. De ce nu'mi vii? 180, 3. Peste vârfuri 1—, 4. Și dacă ramuri bat în geam 130, 5. Somnorosă pasărea 120, 6. Știi tu mândro? 1—, 7. Cântecul păstorului 130, 8. Pe când soarele de vară 1—, 9. Biata inimă n'gelată 130, 10. Groza, baladă 270, 11. Hotărâre 1—, 12. Noi trei 1—, 13. Stefan Vodă și codrul, baladă 180, 14. Trădare 90 fil. 15. Curcile 180, 16. A venit un lup din crâng 175. — Cântece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândrușă de demult 1—, 2. Jelui-m'aș și n'am cui 130, 3. Vai mândrușă dragi ne-avem 1—, 4. Hei, vei, mă! 130, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 180, 6. Sub fereastra mândrei mele 150, 7. O ce veste minunată 1—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1—, 9. Leagăn verde 1—, 10. O inimă ntristată 90 fil., 11. Hop, țuca-farcă! 1—, 12. Ciobanul 130

Biblioteca „Minervei“, „Socec“, „Bibl. pentru toți“, „Lumina“, „Lumen“, „Tri. buzzi“ etc. în cataloage separate.

BĂRBAȚII DEBILI

și recâștigă puterea bărbătească pierdută, dacă întrebuințează

tabletele „Neosan”

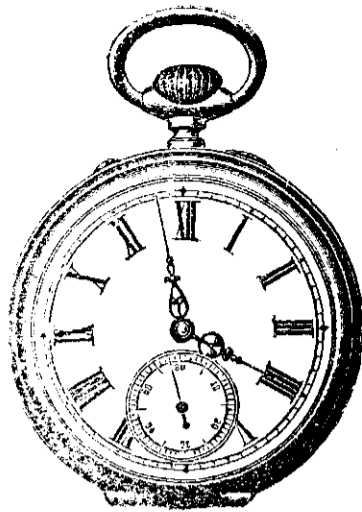
Brevetate și scutite prin lege.

Remediul probat și sigur contra debilității bărbătești, contra impotenței și pentru păstrarea puterii bărbătești până la cele mai înaintate bătrânețe.

Nu strică stomacul și pesetot n'are nici un efect stricăcios.

O cutie cu 30 pilule **4 coroane 50 fileri**
Se trimite cu ramburs în modul cel mai discret.
Depozit principal pentru Austria și Ungaria

Farmacia lui HUGO ÖRKÉNY
Budapesta VII., Thököly út 28. Depot 115 (Le 516—5)

(Ba 147—104)

Cele mai bune

orologioare

cele mai solide și cele mai moderne

Juwaericaale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adeacă scriu că a citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reller Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

(Ha 149—120)

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes

ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225—100)

A R A D.

ADOLF SCHNEIDER

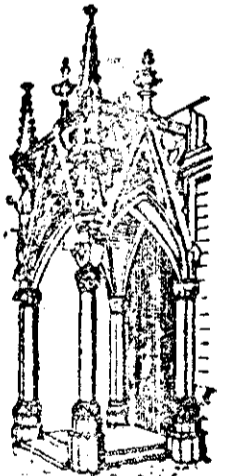
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186—60)

Intreprindere de Montaj, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parcani, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și ingradiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlci, etc. Granit artificial și pietri artificiale din nășip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni Cluj—Kolozsvar. In colțul străzilor Untó și Rozsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele. Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită

:: bine ::

(Be 157—60)

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articoli de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

Bencsik Zsigmond în DEVA

Oferă: **Ghete americane și franceze** cusute cu mâna în atelierul propriu precum și **ghete gata**, format modern pentru bărbați femei și copii. **Galosi, ghete comode și pentru gimnastică.** Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru tocuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare neregulate și bolnave le pregătesc după măsură.

La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu

:: prompt ::

Be 318

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca vizitatori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ—EVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 240—156) Telefon nr. 850

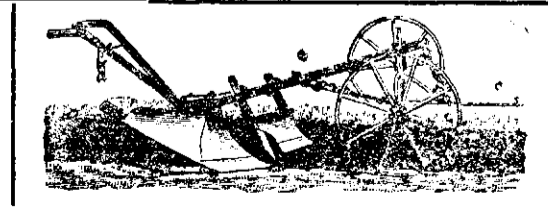
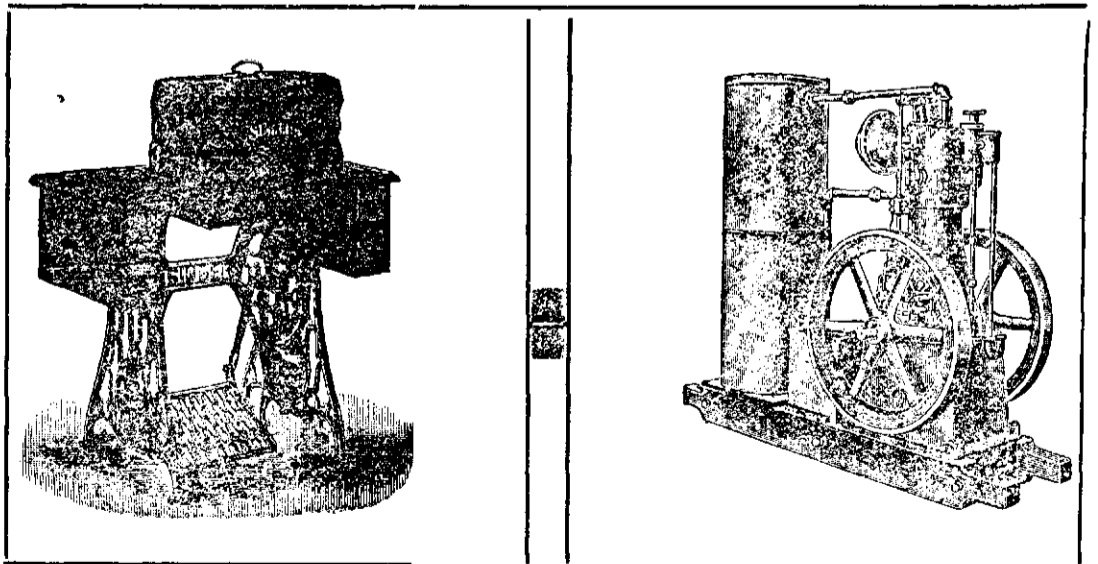
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 408.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
și dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roaga onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII, MEDIAŞ (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ŞI ECONOMII IN MEDIAŞ, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă suplitoare
1000, adică una mie coroane

Își poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plătirile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abzice, în care caz în sensul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adică una mie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în sensul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurare olandeză „DORDRECHT” (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2. Palatul propriu) iar efeptuirea o împlinește

„Institutul de credit și economii” din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după termenul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plății unei neînsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plătiri institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe suplitoare! — Cheltueli nu se compută!

Cei din provincie pot face plătirile prin cercuri poștale, fără cheltueli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficiale.

Direcțiunea

„Institutului de credit și economii” — TakaréK és hitelszövetkezet
Mediaș—Medgyes.

(Sa 574—15)

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Cór.
Fond de rezervă 2,000.000.— Cór.
Depuneri spre fructificare 15,000.000.— Cór.
Circulațiunea anuală 400,000.000.— Cór.

Pentru sumele depuse fără termen de abzicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocate pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragere.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al seu